

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra pedagogiky

Bakalářská práce

**VÝVOJ ZÁKLADNÍ ŠKOLY V TÝNCI NAD LABEM OD JEJÍHO
ZALOŽENÍ DO SOUČASNOSTI**

**DEVELOPMENT OF PRIMARY SCHOOL IN TÝNEC NAD
LABEM FROM ITS FOUNDING TO THE PRESENT**

JINDRA DUCHANOVÁ

Vedoucí práce: PhDr. Veronika Blažková, PhD.

Studijní program: Vychovatelství

Studijní obor: Vychovatelství

PRAHA 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Vývoj základní školy v Týnci nad Labem od jejího založení do současnosti vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 10. 4. 2015

.....

podpis

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Veronice Blažkové, PhD. za vedení méjí bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat Ing. Horymíru Žmolilovi, Mgr. Františkovi Černému a paní Alici Knížkové za pomoc při zpracování bakalářské práce.

ANOTACE V ČESKÉM JAZYCE:

Tématem bakalářské práce je vývoj základní školy v Týnci nad Labem od jejího založení do současnosti. V práci je popsán historický proces, jak se škola postupně vyvíjela v kontextu školství u nás. Z jedné původní školy v průběhu let vzniklo několik dalších škol, které se však nakonec opět sjednotily do školy jedné. Dále se práce zabývá stavbami jednotlivých budov v průběhu času. V následující kapitole je zmapováno dění ve škole a nakonec je zde uvedeno pár významných učitelů a žáků zdejší školy. Cílem práce bylo popsat proměny školy v průběhu času od minulosti do současnosti.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Historie, založení školy, současnost, žáci a učitelé.

ANNOTATION:

The theme of this (Bachelor) thesis is the development of the elementary (primary) school in Týnec nad Labem from its establishment to the present. The thesis describes the historical process of development of the school in the context of education in our country. The original school was separated into more schools over the years, but in the end all of them were reunited in one again. Furthermore, the thesis operates with the construction of the buildings over the time. The next chapter charts the school events and in the end is mentioned few outstanding teachers and students of this school. The purpose of the thesis was description of the transformation of the school over the time from past to present.

KEYWORDS:

History, establishment of the school, present, pupils and teachers

Obsah

1	Úvod	8
2	Historie školy	10
2.1	Stručná historie města Týnec nad Labem	10
2.2	Škola do roku 1774	11
2.3	Škola v letech 1774 – 1939	12
2.3.1	Z historie školství.....	12
2.3.2	Škola v Týnci do roku 1905	13
2.3.3	Škola v letech 1904 – 1939	14
2.4	Měšťanská škola	15
2.4.1	Z historie.....	15
2.4.2	Měšťanská škola chlapecká	16
2.4.3	Měšťanská škola dívčí.....	16
2.5	Pokračovací školy	17
2.5.1	Živnostenská škola pokračovací (1900 – 1939)	17
2.5.2	Lidová škola hospodářská (1922 – 1951).....	18
2.5.3	Újezdní lidová osvětová škola (1946 – 1950)	19
2.6	Druhá světová válka.....	20
2.7	Poválečná historie školy.....	21
2.8	Současnost	24
2.8.1	Školní družina	25
2.8.2	Školní jídelna	26
2.9	Správa a dozor nad školou od počátků do současnosti	27
3	Výstavba školy	29
3.1	První budovy školy	29

3.2	Současné školní budovy	29
3.3	Školní hřiště.....	31
3.4	Školní zahrada	31
4	Co se dělo ve škole	33
4.1	Kroniky školy	33
4.1.1	Zajímavosti ze starých kronik.....	34
4.2	Školní slavnosti.....	34
4.3	Divadlo a kino	36
4.4	Výlety a exkurze	37
4.5	Zdravotní stav dětí	38
4.6	Tělocvik.....	40
4.7	Škola a rodiče	42
4.8	Školní časopis	42
5	Zajímavé osobnosti školy	44
5.1	Učitelé	44
5.1.1	Ladislav Mencl	44
5.1.2	František Flos.....	44
5.1.3	Vojtěch Buzek.....	45
5.1.4	Karla Popelková.....	45
5.1.5	Ota Willinger	46
5.2	Slavní žáci	46
5.2.1	Marie Brožková	46
5.2.2	Josef Beran	47
5.2.3	Václav Beran	47
5.2.4	Vilém Heš.....	47
5.2.5	Václav Marek.....	48

6	Závěr	49
7	Seznam použitých zdroj.....	50
7.1	Použitá literatura	50
7.2	Další zdroje.....	51

1 Úvod

Město Týnec nad Labem není sice příliš velké, ale jeho historie je poměrně bohatá. Již za vlády Rudolfa II byl Týnec jmenován královským komorním městem. Spolu s rozvojem města rostla i potřeba vzdělávání zdejších dětí. První přepokládaná škola zde byla nejspíše již ve 14. století. Od té doby byla škola v různých podobách v Týnci nad Labem až dodnes.

Do Týnce nad Labem jsem se přistěhovala v roce 1995 a od té doby zde bydlím. Do školy jsem zde nechodila, ale školu v Týnci navštěvoval můj otec a prarodiče. V minulých letech školu navštěvovali také moje děti. Do školy jsem začala chodit na rodičovská sdružení a další akce, která škola pořádala. V průběhu let jsem školu navštěvovala pravidelně a spolupráce se školou byla vždy na vysoké úrovni. Historii školy jsem však neznala. To mě přivedlo na myšlenku seznámit se s historií školy blíže.

Cílem práce bylo zmapovat vývoj školy v Týnci nad Labem od počátku do současnosti. Z metod práce jsem vybrala dle Hendla výzkum historického procesu (Hendl, 2005, str 134 – 138). K výzkumu jsem použila studium dokumentů (primárních i sekundárních) a dále metodu orálních výpovědí dosud žijících svědků.

Ve výzkumu jsem se zaměřila na několik aspektů. Nejdříve jsem se pokusila zmapovat historický vývoj školy v celkovém kontextu školství u nás. Materiál jsem nejvíce čerpala v regionální literatuře, dále pak ve fondu Státního okresního archivu v Kolíně. Nejzajímavějšími dokumenty byly školní kroniky. Ty nejvíce vypovídaly o chodu školy, o tom, co se ve škole dělo a o době, ve které děti žily. Škola zde byla nejprve jedna, ale s vývojem školství se situace v Týnci postupně měnila. V roce 1904 přibyla chlapecká škola měšťanská a později i škola dívčí. Školy měly různé učitele i vedení, učilo se ve dvou školních budovách a při nedostatku místa i jinde. Jak šel čas, měnila se i situace v Týnci. Byly zde zřízeny také tři školy pokračovací. Ty měly různou dobu trvání a různé podoby. Změna přišla až po druhé světové válce, kdy pokračovací školy zanikly a měšťanská škola chlapecká a dívčí se sloučila s obecnou školou. Od této doby je v Týnci zase škola pouze jedna a tak je tomu i dnes.

Další kapitola se zabývá jednotlivými stavbami školních budov. Školních budov zde bylo několik, dříve však měly budovy kratší životnost, tak se zápisy o nových stavbách

vyskytovaly častěji. Do současnosti se dochovaly dvě historické budovy. Jednu budovu z roku 1838 má v majetku město Týnec nad Labem a škola ji v současné době již nevyužívá. Druhá budova je z roku 1905 a je stále součástí školního areálu. Ostatní pavilony školy jsou již podstatně novější.

Další kapitola se zabývá běžným děním ve škole. Zde jsem čerpala nejvíce ze školních kronik a dále z rozhovorů s pamětníky. Snažila jsem se zejména porovnat dění v dřívější době a dnes.

Na konec práce jsem zařadila stručné informace o zajímavých osobnostech, které prošly týneckou školou. Jednak ze stran učitelů, jednak ze stran žáků. Tento výčet není zdaleka úplný, je zde uvedeno pouze několik jmen.

O historii týnecké školy by se dalo napsat daleko více, já jsem se zaměřila spíše na celkový obraz školy, jak se škola postupem času měnila do současné podoby. Dalších námětů by se našlo dost, např. školou prošlo velmi velké množství učitelů a ředitelů. Někteří se nesmazatelně zapsali do pamětí žáků, někteří zde pobývali jen krátce. Také žáků zdejší školou prošlo velké množství. Asi by nebylo špatné, kdyby se žáci zdejší školy dozvěděli něco o historii školy, do které chodí. A právě k tomu by mohla napomoci i tato práce.

2 Historie školy

2.1 Stručná historie města Týnec nad Labem

Město Týnec nad Labem se nachází ve středočeském kraji asi 12 kilometrů od Kolína. Leží v nejsevernějším výběžku Železných hor na výrazném vrchu, který se tyčí nad řekou Labe.

Osídlení Týnce započalo již v době bronzové, což dokazují četné historické nálezy v Týnci a okolí. V době slovanského osídlení zde bylo pravděpodobně slavníkovské hradiště (není historicky doloženo). Po vyvraždění Slavníkovců v roce 995 patřilo krátce knížeti Oldřichovi a později přešlo do majetku Vršovců. Od roku 1108 vlastnil Týnec rod Přemyslovců. 1. května 1110 se v Týnci sešel pražský kníže Vladislav I. a moravský kníže Oto Černý. Setkání byl osobně přítomen Kosmas, který ho později popsal ve své Kronice. Toto je první dochovaná písemná zpráva o Týnci nad Labem. Vystřídalo se zde několik dalších majitelů a ve 14. století přechází Týnec do majetku sedleckého cisterciáckého kláštera. V roce 1560 byl Týnec odkoupen rodem Habsburků. V roce 1606 jmenoval císař Rudolf II. Týnec královským komorním městem a Týnec dostal i svůj znak.

Postupně se v Týnci rozrůstal průmysl – byly tu dva mlýny, manufaktura na spřádání vlny, koželužna, továrna na zpracování usně, strojírenská továrna. Díky tomu mělo město i vysokou kulturní úroveň. Již v roce 1798 se zde hrálo ochotnické divadlo, dále zde byl vzdělávací kroužek Beseda, Hasičská jednota, Okrašlovací spolek, Spolek zahrádkářů. Také začíná velký rozkvět tělovýchovy a sportu. První tělovýchovnou organizací založenou v Týnci byl Sokol. Bohatou historii má i oddíl kopané a tenisu.

První mateřská škola byla založena v roce 1895. Založil ji majitel mlýna a strojírny Ferdinand Perner a pojmenoval ji po své zemřelé manželce „Opatrovna Luisy Pernerové“. Také historie zdejší školy je zajímavá.

V Týnci se narodila řada významných osobností, např. operní pěvec Vilém Heš, hudební skladatel a pedagog Josef Beran a jeho bratr Václav Beran, spisovatel František Hampl, matka Petra Bezruče Marie Brožová, profesor Karlovy univerzity Jaroslav Perner, medailér a výtvarník Václav Šantrůček. Řadu let zde také působil spisovatel František Flos. Také spisovatel Bohumil Říha psal o Týnci nad Labem. V knize „Přede

mnou poklekni“ napsal: „*Dojímá ho už první rozhlédnutí z týneckého kopce. Je tu blízko slunci i řece. Cítí, že to poznávají stromy a možná i ptáci. Snad by se dorozuměl i s rybami, které bloudí po mokřím dnu řeky. Všechno tu plyne po svém, země je tichá a laskavá.*“ (Říha In Žmolil 1980, str. 17)

2.2 Škola do roku 1774

Ve 14. století bylo školství většinou v rukou církve. Nejinak tomu bylo i v Týnci nad Labem. Jak vyplývá z literatury, první škola v Týnci nad Labem byla pravděpodobně založena při klášteře cisterciáků v Sedleci v roce 1368 (Žmolil, 2005, str. 5). Z této doby se však žádná písemná zpráva nedochovala kvůli četným požárům v Týnci. Také klášter byl dne 24. dubna 1421 husitskými vojsky vypálen. První zmínka o škole v Týnci pochází z roku 1588. Jak uvádí regionální literatura (bez uvedení pramene), byla v roce 1588 postavena nová škola. Dochovaný dokument „Rejstříky aneb povinnosti purkmistrovského městečka Tejnec nad Labem od roku 1652 do roku 1736“ uvádí náklady na školu a plat kantora. V roce 1677 byla škola nově opravena. Z roku 1677 pochází písemná zpráva, která je uvedena v popisu far panství Pardubického: „*škola s kantorem při kostele jest, mládež nedbalá*“ (Státní Okresní Archiv Pardubice IX/874 In Žmolil, 2005, str. 6). Roku 1697 získala škola kantora z Prahy. V roce 1706 byla postavena škola nová. Dochoval se zápis s detailním rozpisem materiálu a prací. 20. října 1766 byla posvěcena nová škola v Týnci a byla předána učiteli Matěji Mannovi. „*Škola měla dvě světnice, z nichž jedna sloužila za učebnu, druhá za byt učitelův.*“ (Žmolil, 2005, str. 7) V té době se ve škole učilo čtení, psaní a počítání, dále pak sborový a sólový zpěv, který byl využíván v místním kostele. V Kutné Hoře byla zřízena v letech 1685 – 1772 jezuitská kolej, kde mohli pokračovat v dalším studiu synové předních týneckých rodů.

Kronika obecné a měšťanské školy z let 1878 – 1923 obsahuje v úvodu tento zápis o historii školy: „*Určitý čas v zřízení školy Labsko-týnecké na bývalém c. k. komorním panství Pardubickém se nacházející, z nedostatku bezpečných důkazů udán býti nemůže, jen toliko to jisté jest, že již roku 1714 v tomto c. k. komorním městě řádně dosazený učitel pozůstával, v němž ve farní křestní matrice kněz Cantorem se nazývá, zmínka činí. Že škola Týnická s povolením nejvyššího řízení zemského byla založena, není žádné*

pochybnosti, ač se toto povolení ani v archivu městském ani farním nenacházejí.“(Státní Okresní Archiv Kolín – dále jen SOAK, inv. č. 2)

2.3 Škola v letech 1774 – 1939

2.3.1 Z historie školství

Dne 6. 12. 1774 byl vyhlášen Marií Terezií „Všeobecný školní řád pro německé normální, hlavní a triviální školy ve všech císařských dědičných zemích“. Tento školní řád zavedl povinnou školní docházku pro děti ve věku od šesti do dvanácti let. Školy byly rozděleny následně:

1. Triviální školy – vznikaly při farách na venkově a v malých obcích, tvořily nejnižší složku školní soustavy. Měly jednu nebo dvě třídy, žáci se dělili do oddělení. Ve školách se vyučovalo trivium – čtení, psaní a počítání, dále pak náboženství a základy hospodaření.
2. Hlavní školy – vznikaly ve větších městech. Výuka trivia byla rozšířena o další předměty (např. základy latiny, dějepis, zeměpis...).
3. Normální školy – byly v každé provincii, kde se nacházela školní komise. Měla být vzorem všem školám v zemi.

Ve školách triviálních se vyučovalo česky, na hlavních a normálních školách se vyučovalo německy. Měly být používány schválené učebnice, zaveden byl rozvrh hodin. Na školy triviální dohlížel farář, na školy hlavní a normální ředitel. Vyučovalo se v zimě od 8 do 11 hodin a v létě od 7 do 10 hodin a poté od 14 do 16 hodin. Při normální škole byly zřízeny takzvané „preparandy“, tříměsíční přípravné kurzy pro učitele triviálních škol.

V dalších letech vycházely další zákony. 18. ledna 1865 vyšel „zákon o rovnoprávnosti mezi češtinou a němčinou“. 25. května 1868 vyšel říšský zákon, podle kterého přechází veškeré řízení škol z církve do rukou státu. Církev pouze dohlížela na vyučování náboženství. V každé zemi měla být zřízena školní rada zemská, dále školní rada okresní (pro každý okres) a školní rada místní pro každou školu. Dne 14. 5. 1869 vyšel Říšský zákon o veřejných školách obecných a měšťanských. Tento zákon zavádí povinnou školní docházku pro děti ve věku od šesti do čtrnácti let. Na každé škole

obecné se měly vyučovat tyto předměty: náboženství, jazyk, počty, přírodověda, zeměpis, historie, psaní, nauka o formách geometrických, zpěv a tělocvik. Děvčata se navíc měla učit ženské ruční práce a nauce o domácím hospodářství.

2.3.2 Škola v Týnci do roku 1905

Podle nového Tereziánského řádu byla škola v Týnci zařazena mezi školy triviální. Ve škole se vyučovaly tyto předměty: čtení, psaní a počítání a povinná výuka náboženství. Docházeli sem žáci z okolních vesnic – Kojice, Chrčice, Selmice, Božec, Lipeč, Krakovany a Lžovice. Díky povinné školní docházce počet dětí ve škole mírně vzrostl a stará škola již nestačila. Proto byla roku 1800 postavena škola nová. Ta byla již z kamene, jednoposchodová. Škola měla dvě třídy, většinou se ale vyučovalo ve třídě jedné. V této době zde vyučoval učitel Jan Novák. Pouze občas si bral učitel pomocníka. Až v roce 1823 byl přijat trvalý řádný pomocník, kterým se stal František Švencner. V roce 1831 měla škola 294 žáků, pak počet vzrostl až na 375 žáků. Později počet žáků mírně poklesl, protože žáci z osady Jelen začali docházet do školy v Konárovicích a obec Bělušice si zřídila vlastní školu. Učitel a jeho pomocník v té době působili jako varhaníci, psali církevní písně a zpívali s většími školními chlapci na kůru.

Dne 23. září 1834 vypukl v Týnci požár, který zničil celkem 47 stavení. Mezi nimi byl i kostel a škola. Provizorně se zatím vyučovalo v domě č. p. 73 a č. p. 72 na náměstí. V letech 1837 – 1838 probíhala výstavba nové školy, která byla otevřena dne 1. 5. 1838. V roce 1848 měla škola dvě třídy a chodilo sem celkem 327 žáků. V dalších letech se škola postupně rozšiřovala a v roce 1881 zde bylo pět tříd. Školní budova počtu žáků nestačila, takže se vyučovalo i v budově č. p. 85 a na radnici. Místnosti na radnici nebyly vyhovující, tak místní školní rada rozhodla o stavbě nové školní budovy. Výstavba začala v roce 1904 na Komenského náměstí a dokončena byla v roce 1905. Tato budova slouží škole dodnes.

Říšský zákon z roku 1869 rozšířil složení vyučovacích předmětů na školách. V této době se na zdejší škole vyučovalo náboženství dvě hodiny týdně a zbytek vyučování byl věnován ostatním předmětům. Podle tříd to bylo 19 – 28 hodin. Děvčata měla navíc ještě tři nebo čtyři hodiny ručních prací. Poprvé se objevuje zmínka o výuce německého

jazyka „co mimořádného předmětu“ ve školním roce 1884/85. Vyučuje se ve třech nejvyšších třídách po třech hodinách týdně.

V roce 1901 navrhla místní školní rada, aby bylo zrušeno školné. Školní plat se měl hradit obecní přírážkou.

2.3.3 Škola v letech 1904 – 1939

Novější podoba školy započala v roce 1904 založením měšťanské školy chlapecké (viz samostatná kapitola). Od tohoto roku je v Týnci Smíšená škola obecná a měšťanská škola chlapecká. Obě školy měli stejnou dozorčí radu a ředitel měšťanské školy pan Ladislav Mencl byl pověřen i správou smíšené školy obecné. Ve školním roce 1904 – 1905 měla obecná škola pět tříd a měšťanská škola jednu třídu. 1. Zářím 1905 bylo zahájeno vyučování smíšené školy obecné a měšťanské školy chlapecké v nově postavené budově. Obecná škola měla první až pátou třídu, celkem školu navštěvovalo 410 dětí. Měšťanská škola měla dva ročníky, navštěvovalo ji celkem 94 chlapců. Ve škole se vyučovalo trojí náboženství – římsko-katolické, evangelické a židovské (izraelitské). Většina žáků byla římsko-katolického vyznání. V roce 1906 byla zřízena třetí třída měšťanské školy.

V roce 1906 složili dva učitelé speciální zkoušky z cizích jazyků na ústavu v Kutné Hoře. František Flos z jazyka německého a Josef Černý z jazyka francouzského. To umožnilo vyučovat na měšťanské škole tyto jazyky. Od 1. prosince 1908 se přidala k výuce němčiny i výuka francouzštiny.

V roce 1913 bylo zavedeno elektrické světlo do školní budovy. V témže roce byl instalován telefon ze staré školní budovy do nové

V průběhu první světové války vydala okresní školní rada toto doporučení: „*Učitelé mají co nejvíce využítovati této doby válečné k buzení a pěstování citu vlasteneckého a dynastického, lásky a oddanosti k Jeho Veličenstvu, k rodnému kraji, k říši rakousko-uherské, k Nejvyššímu císařskému domu, úcty a obdivu k vojevůdcům a hrdinné naší armádě, k soucitu s raněnými vojíny, s vdovami a sirotky po padlých obráncích vlasti.*“ (SOAK inv. č. 2) Jako pomocná válečná činnost se pořádaly různé sbírky a dobročinné akce, např. sběr kopřiv a ostružinového listí, sbírka oděvů, představení loutkového divadla.

V roce 1920 byla založena Měšťanská škola dívčí (viz samostatná kapitola). Správou byla nejprve spojena s měšťanskou školou chlapeckou a byla oddělena škola obecná. Místní školní rada však s tímto nesouhlasila a tak od roku 1921 byla dívčí škola oddělena. První ředitelkou se stala Marie Mejstnarová. Chlapecká měšťanská škola byla správou opět spojena se školou obecnou.

V roce 1922 vznikl při týnecké škole Junák – Skaut. Velkou zásluhu na tom měl učitel Vojtěch Buzek.

O prázdninách v roce 1922 poskytla zdejší měšťanská škola pohostinství pro družinu dětí z Prahy. Byla to první „pražská prázdninová kolonie“ a tyto pobyty se pravidelně opakovaly i v dalších letech. Děti byly ubytovány ve škole a učitelé se podíleli na péči o tyto děti.

Všechno žactvo bylo ve školním roce 1925/26 pojištěno proti úrazu u „Pražské městské pojišťovny“. O rok později bylo pojištění rozšířeno i na pojištění kabinetů proti vloupání.

Výnosem ministerstva školství a národní osvěty ze dne 1. srpna 1930 bylo doporučeno vysílání školního rozhlasu. Radioaparát byl pořízen ze sbírky a od dárců. Vysílání školního rozhlasu bylo zahájeno dne 19. prosince 1930 proslovem pana ministra školství a národní osvěty p. Dérera slovensky. Programy školního rozhlasu se vysílaly v pátek dopoledne a těšily se velké oblibě ze stran učitelů i žáků.

Významný občan města Týnec nad Labem Ing. František Hampl věnoval v roce 1937 200 vázaných knih pro školní knihovnu. Díky tomu vznikla samostatně vedená knihovna, která byla pojmenována knihovnou Ing. Františka Hampla.

2.4 Měšťanská škola

2.4.1 Z historie

Říšský zákon z 14. 5. 1869 uvádí: „*Školy měšťanské zřízeny jsou k tomu, aby poskytovaly těm, kteří nechodí do školy střední, vzdělání vyššího, nežli jest to, jehož dojítí mohou na obyčejné škole.*“ (Tauchen, Salák [online] cit. 2015-04-07) Měšťanská škola se měla skládat ze tří tříd, které mají navazovat na pátý ročník obecné školy. Na školách se měly vyučovat tyto předměty: náboženství, jazyk a písemnosti, zeměpis

a dějepis, přírodopis a přírodopis, aritmetika, geometrie, vedení knih, kreslení od ruky, kreslení geometrické, krasopis, zpěv a tělocvik (děvčata navíc ještě ženské ruční práce a nauka o domácím hospodářství). Na školách, které nebyly německé, měla být výuka německého jazyka. Dále se při povolení zemské školní rady mohlo poskytovat nepovinné vyučování v „jiných živoucích jazycích, ve hraní na piáně a na houslích“. (SOAK inv. č. 2)

2.4.2 Měšťanská škola chlapecká

Výměr c. k. zemské školní rady v příčině otevření školy měšťanské ze dne 22. července 1904 praví: „C. k. zemská školní rada vynesením ze dne 15. července 1904 číslo 23.021 povolila, aby měšťanská škola chlapecká v Týnci nad Labem, vynesením ze dne 3. února 1904 číslo 56.567 z roku 1903 povolená, počátkem školního roku 1904/1905 první třídou se otevřela. Druhá třída řečené školy se otevře počátkem školního roku 1905/1906, třetí třída pak počátkem školního roku 1906/1907.“(SOAK inv. č. 2)

První vyučování měšťanské školy chlapecké bylo zahájeno v roce 1904. Správou byla spojena s obecnou smíšenou školou. V tomto roce byla otevřena jedna třída. Ředitelem školy se stal Ladislav Mencl a odborným učitelem František Flos. Na chod školy dohlížela sedmičlenná místní školní rada.

2.4.3 Měšťanská škola dívčí

V roce 1907 podalo město žádost o zřízení měšťanské školy dívčí. Žádost však byla zamítnuta. V roce 1913 byla povolena pouze koedukace a do školy mohlo chodit 20% dívek. Ostatní dívky musely dojíždět do školy v Kolíně. Jak uvádí kronika měšťanské školy dívčí: „18. srpna 1920 uveřejněna radostná správa, že dávno žádaná měšťanská škola dívčí 1. září povolena. Do prvního ročníku přihlášeno 50 dívek.“(SOAK inv. č. 1)

1. září 1920 byla v Týnci povolena dívčí měšťanská škola. Měla jednu třídu, v lednu roku 1921 byla rozšířena na dvě třídy, od září přibyla i třída třetí. Dívky se učily nejdříve v nové školní budově čp. 85 – kronika uvádí: „Nebýti stavební krize, nelitovala by místní školní rada jistě práce ani nákladu, aby šťastně dosažené školy důstojně umístila. Nyní musela býti zabrána kreslárna a jeden kabinet, aby oba ročníky se umístily.“(SOAK inv. č. 1) Ve školním roce 1921 – 1922 byly otevřeny již tři třídy a výuka se přesunula do staré školní budovy čp. 235. Společně s nimi zde byla umístěna

i pátá třída obecné školy (5B dívčí třída). Ve školním roce 1922/23 měla škola již 105 žákyň. Správou byla škola nejprve spojena s měšťanskou školou chlapeckou, teprve od 12. října 1921 byla dívčí škola osamostatněna. Ředitelkou měšťanské školy dívčí byla v roce 1922 jmenována Marie Mejsnarová. V srpnu 1933 bylo nařízeno zemskou školní radou, aby došlo k sloučení měšťanské školy chlapecké a dívčí do jedné smíšené školy měšťanské. Proti tomuto rozhodnutí se postavila místní školní rada i vedení obou škol. Po složitých vyjednáváních bylo oznámeno, že školy zůstanou samostatné, pouze třetí ročníky se budou vyučovat společně. Od září 1933 byl spojen třetí ročník a žákyně z dívčí školy přešly do třetího ročníku školy chlapecké. Díky následným jednáním došlo v následujícím školním roce k opětovnému rozdělení třetích ročníků a obě školy byly nadále zase samostatné.

Změnou zákona od 1. 9. 1938 se mění název měšťanské školy na „měšťanskou školu újezdní“, vedení školy má na starost újezdní školní rada. V roce 1948 se název změnil na Střední školu chlapeckou a Střední školu dívčí v Týnci nad Labem. V roce 1953 byla zavedena Osmiletá střední škola v Týnci nad Labem a byly sloučeny všechny tři školy do jedné.

2.5 Pokračovací školy

Při škole v Týnci nad Labem byly zřízeny v průběhu let 1900 až 1951 také pokračovací školy. Byla to Živnostenská škola pokračovací, Lidová škola hospodářská a Újezdní osvětová lidová škola. Učivo většinou navazovalo na školu obecnou a měšťanskou. Vyučovalo se v budovách školy a většinu předmětů vyučovali učitelé obecné a měšťanské školy. To umožnilo vynesení okresní školní rady ze dne 30. října 1907 číslo 2407, které povoluje vyučovat řediteli a učitelům na škole pokračovací.

2.5.1 Živnostenská škola pokračovací (1900 – 1939)

Ottův naučný slovník uvádí: *„Pro odborné praktické vzdělání mládeže škole obecné odrostlé zřizují se školy pokračovací a školy řemeslné. Školy pokračovací vznikly z opakovacích škol nedělních a jsou určeny pro mládež učednickou: na nich doplňuje se*

vzdělání školské zřetelem ke zvolenému řemeslu; učí se v nich po 2—4 hodiny týdně v době večerní a v neděli dopoledne.“(Ottův slovník naučný [online] cit. 2015-04-07)

V roce 1890 zastupitelstvo jednalo o zřízení školy průmyslové pokračovací. Toto rozhodnutí bylo nejprve schváleno, ale pro negativní ohlasy bylo opět zrušeno. 5. listopadu 1900 byla podána nová žádost na zřízení „pokračovací školy pro učně“. Zřízení školy povolilo ministerstvo kultury v roce 1901 prozatímně a v dubnu 1902 definitivně. Vyučovat se začalo 28. září 1902. Vyučovalo se ve středu od 13 do 17 hodin a v neděli od 9 do 12 hodin. Škola měla tři ročníky. Třetí ročník školy se dělil na tři oddělení: oddělení pro kovodělníky, oddělení pro řemesla stavební a oddělení oděvní. V každé třídě bylo průměrně 30 – 40 učňů a učnic.

Vyučovaly se zde tyto předměty: počty a písemnosti, kreslení a rýsování, měřictví průmětnictví a rýsování, odborné rýsování, odborné kreslení, živnostenská kalkulace, živnostenské účetnictví, živnostenské písemnosti, občanská nauka, nauka o strojích, technologie kovů, technologie dřeva, základy pozemního stavitelství, nauka o stavivu, nauka o látkách, odborné kreslení stříhů a odborné šití. Tato škola byla zrušena v roce 1939.

2.5.2 Lidová škola hospodářská (1922 – 1951)

Zřizování hospodářských škol lidových bylo dáno zákonem č.75/1920 Sb. ze dne 29. ledna 1920. Paragraf 1 uvádí: „*Účelem hospodářských lidových škol jest, aby jednak po ukončení všeobecné povinnosti školní prohloubily všeobecné vzdělání mládeže venkovské, nabyté na obecních a občanských školách, jednak aby připravovaly mládež tu ku příštímu životu praktickému tím, že doplňují její vědomosti nejdůležitějšími částmi nauky hospodářské, povznášejí touhu k dalšímu zemědělskému vzdělávání a jsou přípravou k návštěvě nižších odborných škol zemědělských.*“ Paragraf 2 definuje vyučovací předměty: „*Učebné předměty na hospodářských školách lidových jsou: řeč vyučovací a písemnosti, počty s měřictvím a s účetnictvím, přírodovědecké a národohospodářské základy výroby zemědělské, občanská nauka, družstevnictví a pojišťování, zdravotní s tělesnou výchovou, po případě poučení o průmyslu, živnostech a kreslení plánů. Pro dívky též vychovatelství a domácí hospodářství.*“ Paragraf 7: „*Návštěva hospodářské školy lidové tam, kde škola ta byla zřízena, jest*

povinna veškeré mládeži mužské i ženské ve věku od 14 let, pokud nenavštěvovala nebo nenavštěvuje jiného učiliště hospodářského vyšší kategorie nebo jiné střední neb odborné školy, a nevěnuje se trvale jinému než hospodářskému zaměstnání, a která bydlí v obvodu 6 km od školy lidové.“ (Zákon č.75/1920 Sb. [online] cit. 2015-04-07)

Škola v Týnci byla zřízena v roce 1922 a výuka začala 1. listopadu 1922. Studium bylo dvouleté (od roku 1948 tříleté). Vyučování bylo bezplatné. Vyučovalo se třikrát týdně - pondělí středa a pátek. Vyučovaly se předměty podle § 2 (viz. výše), v době okupace k těmto předmětům ještě přibyla němčina a nauka o Říši. Dále se zde vyučovalo šití a vaření (dívky), včelařství a zahradnictví (chlapič). Po roce 1945 jsou vyučovány tyto předměty: občanská nauka a politická výchova, vlastivěda a československé písemnictví, zemědělská technika, hospodářská nauka a péče o dítě, ruština, později přibyl předmět literární besedy, družstevnictví a základy zemědělské ekonomiky. Jako zajímavost lze uvést, že traktoristického kursu se v roce 1949 zúčastnilo 35 žáků a žákyň. Počet žáků byl různý, nejmenší byl 30 žáků (v letech 1922/1923 a 1946/1947) a nejvíce měla škola 133 žáků (1938/1939).

Správa školy byla dána zákonem takto: „*Vrchní správa hospodářského školství lidového náleží ministerstvu zemědělství; které k návrhu školního výboru, nebo k návrhu úřadů správy škol národních, jmenuje správce školy a síly učitelské, a pečuje vhodnými prostředky o rozvoj hospodářského školství lidového.*“ (Zákon č.75/1920 Sb. [online], online, cit. 2015-04-07) Školu spravuje školní výbor. Předsedou školního výboru byl až do roku 1947 Václav Šverma. Po reorganizaci zemědělského školství byl ustanoven nový školní výbor, jehož předsedou se stal Jan Hrubeš, rolník z Týnce nad Labem.

V roce 1942 se název změnil na Lidovou školu rolnickou (zemědělskou) a v roce 1948 na Základní odbornou školu zemědělskou. Tato škola byla zrušena v roce 1950.

2.5.3 Újezdní lidová osvětová škola (1946 – 1950)

Dne 26. října vydal prezident republiky Edvard Beneš dekret č. 130/1945 Sb. o státní péči osvětové. Výňatek z dekretu praví: „*Ministr školství a osvěty, na Slovensku pověřenec pro školství a osvětu zřídí na návrh osvětových rad pro soustavnou kulturní a státně politickou výchovu lidu veřejné lidové osvětové školy nižšího, vyššího i nejvyššího stupně. Služební místnosti a místnosti pro osvětové podniky, jichž je třeba,*

poskytnou obce ve stavu schopném provozu a služební místnosti udržují také ve stavu schopném provozu. Obce nesou s tím spojený náklad. Osobní náklady státní péče osvětové hradí stát. Obce, okresy a země přispívají na podniky státní péče osvětové pravidelnými povinnými příspěvky, které činí u obce za každého obyvatele obce 1,- Kčs ročně, u okresu a země po 0,50 Kčs ročně za každého obyvatele. Příspěvková povinnost nabývá účinnosti od 1. ledna 1946. Prvý příspěvek se zapraví za r. 1946. Státní péči osvětovou, t. j. soustavnou kulturní a státně-politickou výchovu lidu vykonávají místní, okresní a zemské rady osvětové. Ústřední správu státní péče osvětové, jakož i vrchní dozor na veškerou veřejnou osvětovou a státně politickou výchovu lidu vykonává ministr školství a osvěty.“ (Dekret č. 130/1945 Sb. [online] cit 2015-04-07)

Vyučování ve škole začalo 13. října 1946. Cílem této školy byla osvětová činnost a snaha doplnit některé předměty, které nemohly být vyučovány za okupace. Vyučovalo se každou neděli dopoledne a vyučování probíhalo v budově měšťanské školy chlapecké. Vyučovaly se tyto předměty: dějepis, zeměpis, písemnictví a literatura, státně politická výchova. Zemská osvětová rada vydávala oběžníky, které obsahovaly osnovy pro lidové osvětové školy a podrobné instrukce pro činnost. Školní rok byl rozdělen do dvou semestrů, studium trvalo jeden rok. V prvním roce měla škola 40 posluchačů (školu dokončilo 37) a v následujícím roce 20 posluchačů. Ve školním roce 1948/49 nebyla již škola otevřena pro nedostatek posluchačů. Oficiálně byla tato škola zrušena až v roce 1950.

2.6 Druhá světová válka

Vzhledem k napjaté zahraniční situaci v Evropě se začala v roce 1936 na zdejší škole vyučovat výchova k brannosti. Konala se i pravidelná poplachová cvičení pro případ požáru nebo leteckého útoku. V následujících letech se zintenzivňuje výuka branné výchovy. 5. 12. 1938 byly odstraněny ze tříd obrazy prezidentů Masaryka a Beneše, zůstal jen státní znak. V dubnu roku 1939 musel být odstraněn i státní znak. Žáci školy byli poučeni o situaci, učitelé měli vést děti k „*slušnému chování k německým občanům, německým úřadům, k respektování a dodržování všech nově vydaných zákonů a nařízení*“ (SOAK inv. č. 3).

V roce 1941 se obě měšťanské školy přeměňují na školy hlavní. V důsledku toho se musely dát přepsat nápisy a objednat nová razítka. Od 15. února 1942 bylo nařízeno okresním školním výborem užívat služebně německý jazyk. Vyučování ve škole bylo čím dál tím více omezováno. Budovu chlapecké hlavní školy obsadila německá armáda. Byla zde zřízena různá skladiště, úřadovna, jídelna. Činnost zdejší posádky souvisela s velkou radarovou stanicí, umístěnou v katastru obce Krakovany poblíž velkostatku Sváravy. Z vyprávění pamětníků víme, že po obsazení školy armádou probíhalo vyučování dvakrát týdně. Vyučovalo se venku u kostela Stětí sv. Jana Křtitele „pod lípami“. V případě nepříznivého počasí probíhalo vyučování v budově Sokolovny, na radnici nebo v sále hostince. Dětem byly zadávány domácí úkoly, které vypracovávaly doma. 9. května 1945 odjely poslední německé oddíly ze školy. Do školy chlapecké byly umístěny naše strážní oddíly, částečně byla obsazena i Ruskými oddíly. Dále sem byla svážena ukořistěná munice z celého okolí. Do měšťanské školy dívčí byli sváděni němečtí zajatci. Školní výuka se pak opět vrátila do školy, i když zpočátku byla ještě škola sídlem týnecké vojenské posádky, která tu vznikla.

2.7 Poválečná historie školy

Vynesením zemské školní rady ze dne 2. ledna 1946 se obecná škola v Týnci nad Labem stává samostatnou. Škola získala samostatnou správu a ředitelem byl ustanoven dosavadní definitivní učitel pan Ladislav Mencl (ml.). Počet dětí v tomto roce byl 147 a byly to děti z Týnce, Lžovic a Vinařic.

Ve školním roce 1946/47 byla pro nedostatek učitelů rozdělena třetí třída mezi druhou a čtvrtou třídu. Po válce se změnila politická situace a tak byl v březnu 1946 v týnecké škole zahájen kurz ruštiny pro učitele. Vedoucím kurzu se stal Ladislav Mencl a vyučovala zde jeho manželka Marie Menclová. Kurzu se zúčastnilo 12 učitelů a učitelek.

Od 1. září 1948 vstupuje v platnost nový školský zákon. Dle tohoto zákona je Obecná škola přeměněna na Národní. Měšťanské školy zůstávají i nadál oddělené, ale jsou přeměněny na střední školu chlapeckou a střední školu dívčí.

Ve školním roce 1949/50 se žáci školy poprvé v historii zúčastnily brigády na sběr mandelinky bramborové. Začalo se také jezdit na chmelové brigády.

V roce 1951 byla při týnecké škole založena Pionýrská skupina. V roce 1953 měla Pionýrská organizace celkem 132 členů. V roce 1954 na poradě učitelů probírají to, že se stále nedaří spolupráce s PO. Uvádějí, že vedoucí oddílů pravidelně nedochází na schůzky, skupinová rada se neschází pravidelně a třídní učitelé věnují pouze malý zájem o práci pionýrů ve své třídě. Byly podány návrhy na nápravu. Pionýrská skupina fungovala na škole až do roku 1989. V dnešní době funguje v Týnci skupina „Kamarád“ která je členem organizace Pionýr.

V Týnci dochází od školního roku 1953/54 ke spojení všech tří zdejších škol. Spojena byla pětiletá národní škola, chlapecká střední škola a dívčí střední škola. Vznikla Střední osmiletá škola v Týnci nad Labem. V budově č. p. 235 byla umístěna první, druhá a třetí třída, dále zde byla knihovna a studovna. Ostatní třídy byly umístěny v budově č. p. 85. V tomto roce bylo ve škole celkem 447 žáků ve 14 třídách.

O školství v těchto letech dobře vypovídá výňatek ze zákona č. 31 ze dne 24. dubna 1953 o školské soustavě a vzdělávání učitelů a zásady, které jsou vyňaty ze Směrnic pro ideově pedagogickou práci všeobecně vzdělávacích škol ve školním roce 1954/55: *„Pro socialistickou vlast, kterou budujeme, musí naše škola vychovávat všestranně rozvitě a dokonale připravené nové socialistické občany – dělníky, rolníky a inteligenci... Velkému poslání socialistické školy musí odpovídat taková příprava a vzdělávání učitelů, hlavních to činitelů ve školní výchově mládeže, která zajistí vysokou ideovou i odbornou úroveň jejich pedagogické práce.“* (Zákon č. 31/1953 sb. In SOAK inv. č. 2)

„Zvyšovat úroveň ideové a pedagogické práce na školách a upevňovat a stabilizovat organizaci škol podle školského zákona z roku 1953 tak, aby za stálého zdokonalování učebně výchovného procesu vychovávaly všestranně vzdělané a dokonale připravené občany socialistického Československa. K tomu je třeba:

- *rozvinout ideologickou práci v učitelstvu soustavným studiem klasiků vědeckého socialismu*
- *zvyšovat odbornou kvalifikaci učitelů*
- *vést učitelstvo k pochopení nesmírného významu umění*
- *zorganizovat péči o vesnické učitele*

- *zvlášť pečovat o mladé učitele, využít odborníků*
- *všestranně upevňovat autoritu školy a učitele*
- *zvýšit odpovědnost učitelů za úroveň vědomostí a dovedností žáků, k tomu zajistit soustavnou kontrolu ředitelů, jejich řízení práce*
- *prohloubit výchovu na školách, využít PO, DM, pečovat o tělesnou zdatnost svěřené mládeže*
- *rozvinout dobrovolnou tělovýchovu mládeže a zajistit úspěch I. celostátní spartakiády*
- *rozšířit a prohloubit osvětovou činnost učitelů*
- *dosáhnout jednoty výchovného působení školy s výchovným působením PO, ČSM a výchovnou činností rodiny*
- *zvýšit a zlepšit výchovnou práci ve všech zařízeních mládeže“*

(Věstník MŠ, roč. 10, sešit 27, č. 97 In SOAK, inv. č. 2)

Škola v Týnci nad Labem měla družbu se školou ve slovenském Vrbově v okrese Kežmarok. První návštěva proběhla v roce 1959. Žáci a pedagogové navštívili Vrbov a na oplátku přijeli do Týnce hosté ze Slovenska. Výměnné pobyty probíhaly i v následujících letech.

Od školního roku 1960/1961 začali žáci týnecké školy dostávat školní pomůcky zdarma.

Zahájení školního roku v roce 1968 bylo poznamenáno příchodem vojsk Varšavské smlouvy do naší země. To mělo vliv zejména na výuku ruského jazyka. Bylo zrušeno dělení žáků na výuku cizího jazyka, velký odpor k ruštině byl i ze strany rodičů.

V tomto školním roce bylo ve škole 203 žáků.

V následujících letech se situace na škole příliš neměnila. Postupem času přibýly ke škole nové pavilony a školní hřiště (viz. kapitola 3). Výraznější změny ve školství se objevují až po roce 1989.

2.8 Současnost

Zřizovatelem školy je město Týnec nad Labem, škola má právní formu příspěvkové organizace. Od 1. ledna 2001 má škola právní subjektivitu. Areál základní školy se v současnosti nachází na Komenského náměstí č. p. 85. Součástí areálu je hlavní budova postavená v roce 1905, dále dva pavilony – v jednom se nachází učebny a kabinety druhého stupně, dále pak „malá“ tělocvična, v druhém pavilonu je školní jídelna s kuchyní, dále pak dílny a pracovny druhého stupně. Ke škole ještě náleží budova šaten druhého stupně, sportovní hala a nově zrekonstruované multifunkční školní hřiště. V hlavní budově jsou učebny a šatna pro žáky prvního stupně, prostory školní družiny, dále sborovna a ředitelna. Všechny pavilony školy včetně sportovní haly jsou propojeny spojovacími chodbami, děti nemusí přecházet do jednotlivých budov venkem. Součástí školy je školní družina, školní klub a školní jídelna. Vyučování začíná každý den v 7.30 hodin (je přizpůsobeno dojíždějícím žákům) a končí nejdéle v 14.50 hodin. Škola má i své webové stránky. Děti mají k dispozici internet v počítačové učebně, v celé škole je k dispozici i Wi-Fi připojení.

Škola měla ve školním roce 2013/14 celkem 292 žáků. V tomto roce bylo ve škole celkem 14 tříd, osm na prvním stupni a šest na druhém stupni. Do školy dochází žáci z Týnce nad Labem a dále z celkem 16 okolních obcí. Na škole působí celkem 22 učitelů, 3 asistenti pedagoga, 6 správních zaměstnanců. Dále pak zde působí 4 vychovatelky školní družiny a 5 pracovníků školní jídelny. Ředitelem školy je od roku 2000 Mgr. Jaromír Snížek. Ve škole se vyučuje podle školního vzdělávacího programu Školtýn. Na škole působí metodik školní prevence a výchovný poradce. Na základní škole jsou integrovány děti nejčastěji se specifickými poruchami učení, ale také děti např. s poruchami autistického spektra. Těmto dětem je věnována individuální péče, k dispozici měly i tři asistenty pedagoga. Škola zatím nemá bezbariérový přístup.

Škola má svůj žákovský parlament. Jsou v něm zástupci z každé třídy. Parlament se schází každý měsíc a spolurozhoduje zejména o vybavení a chodu školy.

Součástí vyučování jsou i projektové dny. Těch se účastní žáci druhého stupně a připravují si ve skupinách projekty na předem zadané téma.

Žáci mají k dispozici školní knihovnu, kde si mohou vypůjčit knížky, dále také CD nebo DVD s programy na počítač. K zvyšování čtenářské gramotnosti napomáhají také pravidelné návštěvy Knihovny Karla Hampla.

Škola je velmi aktivní v ekologii. Děti se ve škole učí třídit odpad – mimo běžného třídění papíru a plastů se dále ve škole nachází odpadní nádoby na hliník, baterie a drobná elektrozařízení. Žáci se účastní různých ekologických projektů a soutěží, v rámci projektových dnů se věnují problematice ekologie. Třikrát ročně škola pořádá sběr papíru a víček z PET lahví. Do sběru se zapojují nejen žáci, ale i široká veřejnost z Týnce. Z výtěžku za sběr škola většinou pořizuje vybavení pro žáky (např. stůl na stolní tenis, vybavení na florbal...). Nejlepší žáci jsou odměněni drobnými dárky.

Žáci se také účastní různých vědomostních soutěží a olympiád. Slaví úspěchy většinou v rámci okresu, není výjimkou ani postup do krajských kol. Mezi pravidelně navštěvované soutěže patří např. olympiáda v biologii, matematice, anglickém jazyku. Pravidelná je i účast v soutěži mladý zahrádkář.

2.8.1 Školní družina

Školní družina byla založena v roce 1954. Na potřebu školní družiny mělo vliv nevhodné chování školní mládeže v době mimo školu. Dne 1. 12. 1954 bylo otevřeno první oddělení družiny mládeže při zdejší škole. Družinářkou byla jmenována Miloslava Bantjuková, bývalá učitelka a manželka místního zvěrolékaře. Byl vyhotoven seznam dětí (první až pátá třída) zaměstnaných matek, které by bylo vhodné do družiny zařadit. Množství dětí však přesahovalo kapacitu, která byla 30 dětí. Družina byla umístěna v budově č. p. 85 v prvním poschodí vedle ředitelny. V roce 1966 byla zavedena druhá třída družiny. V roce 1977 využívá školní družina budovu č. p. 340 na Masarykově náměstí. V přízemí budovy jsou školní dílny, v prvním patře má tři místnosti školní družina. V průběhu let školní družina využívala také místnosti ve staré škole č. p. 235.

V současnosti má školní družina celkem čtyři oddělení. Celková kapacita školní družiny je 100 žáků a je plně obsazena. Školní družina funguje ráno od 6.30 hodin do začátku vyučování, dále pak od 11.30 do 16 hodin. Školní klub je určen pro žáky druhého stupně. V rámci školní družiny a školního klubu mohou žáci navštěvovat velké množství zájmových útvarů. Mají na výběr z řady sportovních kroužků – fotbal, florbal,

lehká atletika, míčové hry, aerobik, pohybové hry, korfbal, rugby, dále pak různé vzdělávací kroužky – matematika, český jazyk, přírodopis, angličtina. Mezi oblíbené kroužky také patří dramatický kroužek, mladý zahrádkář, dovedné ruce, počítačový kroužek, výtvarný kroužek, šachy, keramika a sborový zpěv. Většinu kroužků vedou pedagogové základní školy, pouze některé externí vedoucí. Žáci mají dále možnost navštěvovat hudební výchovu a učit se hrát na hudební nástroj. Za tímto účelem do Týnce dojíždí dvakrát týdně učitel ZUŠ z Kolína.

2.8.2 Školní jídelna

Prvním předchůdcem školní jídelny byl „polévkový ústav“. V únoru 1906 byla uspořádána divadelní hra Popelka. Účelem bylo získání prostředků na založení tzv. „polévkového ústavu“. Polévkový ústav byl určen pro chudé žáky, zejména v zimním období. Žáci dostávali pravidelně k jídlu teplou polévku a housku (chléb) zdarma. V kronice se nachází i výstřižek z Pražských novin ze dne 14. dubna 1906, kde je uveden seznam dárců. Dále zde stojí: *„za dobu od 1. prosince do 16. března rozdáno celkem na 4000 porcí chutné polévky a tolikéž porcí chleba.“* (Pražské listy číslo 102 In OSAK inv. č. 2). Státní podpora polévkového ústavu byla zamítnuta, tak škola uspořádala další divadelní představení. Hra se jmenovala „V zajetí skalních mužů“. Hru napsal pan učitel František Flos a hudbu složil pan učitel Vojtěch Buzek.

V roce 1948 byly na škole dvakrát týdně podávány přesnídávky. Bylo to čtvrt litru mléka, kakaa nebo bílé kávy a jedna houska. Do roku 1958 docházeli žáci a učitelé na obědy do budovy na náměstí. V roce 1958 byla otevřena nová školní jídelna, která sousedila se školou. Tato školní jídelna fungovala až do roku 1993, kdy byla postavena jídelna nová.

Školní jídelna se nyní stále nachází v pavilonu z roku 1993. Personál jídelny se skládá z vedoucí školní jídelny, vedoucí kuchařky, dvou kuchařek a jedné pomocné kuchařky. Ve školní jídelně se stravují žáci a pracovníci školy a přes 50 cizích strávníků. Dále jsou obědy ze školní jídelny dováženy do Mateřské školy v Týnci nad Labem a Mateřské školy v Záboří nad Labem. Děti mají na výběr vždy ze dvou jídel (mimo pátek). Mimo obědů se ve školní jídelně pravidelně připravují svačiny pro žáky ZŠ. Tuto službu v loňském roce využívalo celkem 44 žáků.

V rámci pitného režimu mohou děti odebírat dotované „Školní mléko“, dále je škola zapojena do projektu „Ovoce do škol“.

2.9 Správa a dozor nad školou od počátků do současnosti

Od prvopočátků bylo veškeré školství v rukách církve. První školy vznikaly při klášterech, ve školách vyučovali duchovní. Teprve koncem 19. století přechází odpovědnost za školy na stát. V kronice školy je o tom následující zápis: „*Až do roku 1868 měla církev hlavní dozor nad školami, téhož roku převzal veškerý dozor stát sám. K tomuto cíli sdělány zvláštní říšské a zemské zákony u věcech obecného školstva, jež ustavují i dozorní orgány.*“ (OSAK inv. č. 2)

Nejvyšší úřad státu mělo podle zákona vykonávat ministerstvo záležitostí duchovních a vyučování. V každé zemi Rakouska-Uherska byla ustanovena zemská školní rada, v každém okrese byla okresní školní rada. Každá školní obec měla svoji místní školní radu. Ta byla volena na tříleté období a byla složena následovně: zástupce duchovní společnosti, zástupce školy a zástupci školní obce. Jako zástupce duchovní společnosti byl volen místní duchovní, jako zástupce školy byl v radě ředitel školy a za obec to byl starosta a lidé zvolení místním zastupitelstvem. Místní školní rada měla na starosti finance, správu školních budov a inventáře, dohled nad učiteli a dozor nad žactvem.

První místní školní rada byla v Týnci nad Labem zvolena roku 1873. Kromě zástupců města Týnec nad Labem zde byli ještě zástupci přiškolených obcí (Bělušice, Vinařice). Školní rada pravidelně zasedala a podávala výroční zprávy okresní školní radě v Kolíně. Jako zástupce okresní školní rady školu pravidelně navštěvoval okresní školní inspektor.

Mírná změna nastala se vznikem samostatné republiky v roce 1918. Nejvyšším státním úřadem pro školy se stalo Ministerstvo školství a osvěty. Místní školní rada se skládala z předsedy, ze zástupců školy a školní obce. Předsedu si volila školní rada sama a volební období bylo čtyřleté.

V roce 1935 vyšel nový zákon, který upravoval nové školní obvody a ustanovil Újezdní školní radu. Místní školní rada byla v Týnci nad Labem rozpuštěna 31. srpna 1938 a byla nahrazena Újezdní školní radou. Újezdní obvod obsahoval tyto obce: Týnec nad Labem, Vinařice, Lžovice, Bělušice, Kojice, Veletov, Záboří nad Labem, Svatá

Kateřina, Božec, Labská Chrčice a Krakovany. Újezdni školní rada se skládala z těchto členů: zástupci školy obecné, zástupci školy měšťanské, zástupci školních obcí a zástupci školního újezdu. „*Újezdni školní rada měla dva odbory: pro věci školní obce a pro věci školního újezdu se týkající.*“ (OSAK, Archiv města Týnec nad Labem, inv. č. 62) V roce 1943 došlo nařízením ministerstva školství k zrušení újezdni školní rady. Jejich úkoly tak přechází na starostu obce, která byla sídlem školní rady (v našem případě to byl starosta Týnce nad Labem). Jediný dochovaný zápis o jednání této správy je ze dne 23. 6. 1944 a uvádí, že se jednalo o zřízení protileteckého krytu ve školním sklepě. Sklep dosud sloužil jako skladiště odpadních hmot a uhlí. Po vyklizení byl sklep vybílen a opatřen nejnutnějším nábytkem.

Od roku 1945 přešla správa školy pod školský odbor při Místním národním výboru v Týnci nad Labem. Tato situace trvala do roku 2000.

Od 1. ledna 2001 má základní škola právní subjektivitu. Zřizovatelem školy je město Týnec nad Labem a škola má právní formu příspěvkové organizace. Na chod školy dohlíží Školská rada, která je složena ze zástupců školy a zástupců města Týnec nad Labem. Současným předsedou Školské rady je pan Milan Horák, dále zde pracuje osm členů. Základní škola má oprávnění poskytovat služby v oblasti stravování, provozovat tělovýchovná a sportovní zařízení, pořádat odborné kurzy a školení, provádět zprostředkovatelskou činnost a na základě zřizovací listiny pronajímat nebytové prostory. (Výroční zpráva školy, 2014)

3 Výstavba školy

Škola v Týnci nad Labem měla poměrně velké množství školních budov. Zpočátku neměly budovy školy dlouhou životnost. Postupně se však doba využívání staveb zvyšovala, do dnešní doby se zachovaly dvě školní budovy. Je to budova školy č. p. 235, která je z roku 1838 (současný majitel je město Týnec nad Labem), druhá dochovaná stavba č. p. 85 je z roku 1905 a budova stále slouží zdejší škole.

3.1 První budovy školy

První zmínka o postavení školy je z roku 1588. V roce 1677 byla škola nově opravena. Škola „byla hliněná, spáry mezi roubením byly vymazány hlinou a střechu měla šindelovou“.(Žmolil 2005, str. 5-6) Z roku 1706 je další zápis o postavení nové školy. Stavby v této době nevydržely příliš dlouho, tak v roce 1766 byla postavena škola další. Zápis z kroniky praví: „školní stavení pod číslem 83 stálo na prostoru před farním chrámem Páně sv. Jana stětí as 10 kroků jižně od sochy sv. Jana Křtitele před tímž chrámem stojící a obsahovala jednu školní světnici a jednu prostornou světnici pro učitele, jelikož téhož času byla to škola jednotřídní.“(OSAK inv. č. 2) V roce 1783 přibýlo ve škole dětí a škola byla rozšířena o jednu třídu. Škola v té době měla k dispozici pouze jednu třídu a tak byl pronajat domek č. p. 175, kde byla umístěna třída druhá. Postupně přibývalo dětí a kapacita nestačila počtu žáků. Proto byla v roce 1800 vybudována škola nová. Stará školní budova byla prodána panu Josefu Hešovi. Nová školní budova byla kamenná, jednopatrová. V přízemí byla učebna, pokojík pro pomocníka, kuchyně a komora. V poschodí byla druhá učebna a dva pokojíky pro učitele. Na východní straně školy byla zahrada, na jižní straně byl dvorek s kravským chlévem. Budova byla zničena při požáru 23. září 1834. V letech 1834 – 1838 se provizorně vyučovalo v domě Jana Turnovského č. p. 73 a v domě Matěje Krátkého č. p. 72 na náměstí. Zde se platil nájem. Ten byl rozdělen takto: „dvě třetiny vrchnost c. k. komorního panství pardubického, jednu třetinu sousedstvo Labsko – týnecké s přiškolenou obcí Lžovickou“ (OSAK inv. č. 2).

3.2 Současné školní budovy

27. dubna 1837 byl položen základ k nové budově. Kronika uvádí: „k stavbě dotyčné budovy přispěli občané labsko – týnečtí a sousedé Lžovičtí ruční a potažní prací, ostatní

náklad poskytla nejmilostivější vrchnost panství pardubického.“(OSAK inv. č. 2). Dne 1. května 1838 byla slavnostně otevřena a vysvěcena. Tato budova se dochovala do současnosti. V této budově č. p. 235 je v současné době umístěno městské muzeum a knihovna Karla Hampla.

V roce 1904 bylo povoleno zřízení měšťanské školy při obecné škole v Týnci nad Labem. Z tohoto důvodu byla zahájena výstavba nové školní budovy. Budova byla postavena na místě domku č. p. 85. Výstavbu vedl a řídil stavitel J. Sklenář z Kolína. Škola byla dokončena v roce 1905 a vyučovat se zde začalo 1. září 1905. Tuto školní budovu škola využívá dodnes.

Již v roce 1937 byla připravována přístavba školy. Ta však byla politickými poměry v roce 1938 znemožněna. V roce 1945 se školský odbor při MNV v Týnci nad Labem potýkal s nedostatkem učeben, kabinetů, kreslírny a tělocvičny. Ve školství se však změnilы poměry a tak projektovaná přístavba a nástavba školy se ukázala jako neúčelná a nedostačující. Městu bylo doporučeno, aby přistoupilo ke stavbě nové školní budovy pro obě měšťanské školy. Ze zápisu újezdní školní rady z 12. 12. 1946 vyplývá, že bylo schváleno stavební místo na Cinkově kopci a zadáno zhotovení projektu architektu Václavovi Dvořákovi z Prahy. Škola měla mít vlastní školní hřiště, měly zde být byty pro učitele, prostranství před školou mělo být upraveno na parkoviště. V roce 1948 byly zahájeny přípravné pozemní práce. Na stavenišťe byl dovezen stavební materiál, byla postavena opěrná zeď na svahu k silnici. Změnami ve financování školství v roce 1949 (náklady na financování školství přejímá stát) došlo k zamítnutí nové stavby pro nedostatek financí. Z navozených cihel byla postavena pomocná budova, která byla později použita pro ubytování dělníků přidělených do zdejšího kamenolomu. Připraveného materiálu bylo mimo jiné použito na stavbu zdravotního střediska, domku hrobníka nebo rozšíření šaten na fotbalovém hřišti. V kronice města stojí: „*A zůstal zde kopec již značně snížený s proraženou přístupovou ulicí, ale místo stavby na srovnaném vrcholku rozrůstá se tam neplodné býlí.*“(OSAK inv. č. 62)

Dne 17. ledna 1958 byla slavnostně otevřena školní jídelna, která vznikla přestavbou staré stodoly na školním dvoře. Po otevření nového pavilonu školní jídelny a dílen v roce 1993 byla tato budova přestavěna na šatny pro žáky druhého stupně.

V letech 1983 – 1986 proběhla stavba nového pavilonu školy. Pavilon byl budován v „akci Z“. Výstavbu řídil stavbyvedoucí pan Šanc a na výstavbě se podíleli rodiče školních dětí, učitelé a další občané Týnce nad Labem. Pavilon je užíván od 1. září 1987.

Další pavilon byl vybudován v roce 1993. Pavilon byl postaven firmou pana J. Sýkory. Zde je umístěna školní jídelna a školní dílny.

V roce 1996 byla postavena víceúčelová sportovní hala. Sportovní hala byla postavena díky celorepublikové akci „Tři miliardy pro školy“. Díky svým sportovním úspěchům dosáhla škola na státní dotaci 5 miliónů korun, dalších 5 miliónů poskytlo město Týnec nad Labem. V době školního vyučování je hala používána žáky školy, mimo vyučování je hala pronajímána veřejnosti. V současné době je zde umístěna také posilovna a pizzerie.

3.3 Školní hřiště

Tělesná výchova má v Týnci bohatou historii. Ale až v roce 1961 se škola dočkala vlastního venkovního hřiště. V roce 1961 došlo k směně farské zahrady mezi obcí Týnec nad Labem a královéhradeckou diecézí. Začala úprava pozemku na cvičiště. Školní hřiště však bylo dobudováno až v roce 1977 (do té doby to byla spíše louka). Na dokončení hřiště se nejvíce podíleli samotní žáci školy. V rámci pracovní výchovy i ve volném čase pracovali pod vedením ředitele školy Mgr. Františka Černého a vzniklo velmi pěkné školní hřiště. Hřiště mělo betonovou plochu s brankami na míčové hry a koši na košíkovou, běžecký ovál, pískové doskočiště, dále také např. tyče na šplhání a kovová bradla. V zimě bylo hřiště přeměněno na kluziště a děti zde mohly bruslit.

V roce 2012 proběhla celková rekonstrukce a bylo vybudováno nové multifunkční hřiště s umělým povrchem a nové tribuny.

3.4 Školní zahrada

První školní zahrada byla založena na obecním dvoře, kde dívky pěstovaly zeleninu a „rostliny vůbec, které čítanky obsahují“ (OSAK inv. č. 1). Zahrada však byla pouze malá. Místní školní rada v roce 1905 požádala město o přenechání části obecní zahrady za novou měšťanskou školou „aby novým instrukcím c. k. zemské školní rady o zřízení

školních zahrad vyhověno býti mohlo“ (OSAK inv. č. 2). Žádosti bylo vyhověno a mohla zde být založena i nová ovocná školka, kde pan učitel Flos mohl šlechtit stromky. V roce 1906 byla školní zahrada „ohrazena drátem“, kolem kterého bylo vysázeno 500 sazenic hlohu na živý plot. Byl zde postaven betonový rezervoár na vodu na zalévání. Pravá strana byla ponechána na štěpnici a zeleninovou zahradu, levá strana pak pro botanické oddělení a okrasné květiny. V roce 1961 byla na školní zahradě rozbourána zeď od vrat a prodloužil se vjezd do školy. Místo, kde se nacházel školní pozemek, bylo později vyměněno za pozemek na stavbu nového pavilonu školy a sportovní haly. V současnosti má školy pouze malé místo se záhonky, které se nachází mezi dvěma novými pavilony školy.

4 Co se dělo ve škole

4.1 Kroniky školy

První dochovaná kronika školy je Pamětní kniha pro školu labsko-týneckou (1774 – 1849). Obsahuje pouze pár zápisů: je v ní zmínka o škole z roku 1774, zápis příjmů v roce 1799, zápis o požáru v roce 1834, dále zápis z 27. dubna 1837 o položení základního kamene k nové škole a další zápis je z roku 1845. Zápisů je pouze několik, nejsou ucelené a o škole v té době příliš nevypovídají.

Druhá kronika obecné a měšťanské školy chlapecké je z let 1878 – 1923 (v pořadí třetí kronika zaznamenává dění v letech 1923 – 1939).

První zápis popisuje historii školy a situaci v současném školství. Dále následují zápisy z každého školního roku. Zápisy psal učitel, později ředitel školy nebo jeho zástupce. Na začátku bylo popsáno trvání školního roku (školní rok většinou začínal 15. září a končil 15. července.) a jak vypadalo zahájení a ukončení školního roku (mše svatá, proslov duchovního, proslov učitele nebo ředitele školy). Každý zápis obsahoval statistiku žactva, stav učitelů, kteří zde vyučovali, změny v učitelském sboru. Dále zde byl stav duchovenstva – kdo vyučoval které náboženství a kdo konal dozor, později i účast žactva na duchovních cvičeních. Další položkou v zápisu bylo složení místní školní rady (dozorčí orgán zdejší školy). Následoval popis návštěvy školního okresního inspektora a výsledky této inspekce. Byl zde také popsán zdravotní stav žactva a dobročinné dary (příklady jsou popsány v samostatné kapitole). Další součástí zápisu byl popis různých událostí u nás i ve světě. Též je zde zaznamenáno, jak žactvo a učitelé prožívali tyto události. Dále následovaly různá nařízení a záležitosti pro školu důležité. V tomto duchu byl popsán každý školní rok až do roku 1939. Kronika byla společná pro smíšenou školu obecnou a měšťanskou školu chlapeckou. Dívčí měšťanská škola měla svoji vlastní kroniku. Kronika obsahovala stejné náležitosti jako kronika školy chlapecké, psala ji většinou ředitelka školy.

Další kroniky jsou již na volných listech (dříve byly kroniky v pevných vázaných deskách), vždy spojených za jeden konkrétní školní rok. V podstatě obsahují stejné náležitosti jako dřívější kroniky. Ve Státním okresním archivu jsou uloženy kroniky do školního roku 1968/1969. V současné době již nikdo klasickou kroniku školy nepíše.

Nyní však ředitel školy uveřejňuje výroční zprávu školy za daný rok, která obsahuje téměř stejné informace z dění školy, jako byly dříve ve školní kronice. Zato zpráva je vždy umístěna na webových stránkách školy.

4.1.1 Zajímavosti ze starých kronik

Zajímavé je usnesení c. k. okresní školní rady z roku 1905 o zákazu kouření školní mládeže.

V kronice dívčí měšťanské školy je také zmínka o prevenci pití alkoholu: *„Abstinenci zdůraznila školy žákyním chemickými pokusy o složení lihovin a soustavnými přednáškami v oboru zdravotním, národohospodářském a etickém, doprovázenými obrazy a hesly abstinentského svazu a ředitelčinými, zvláště v občanské výchově a počtech. Partie ta probrána v době spojení třetího ročníku školy dívčí a chlapecké a všichni žáci i žákyně slíbili státi se abstinenty.“* (OSAK inv. č. 1)

Žák zdejší školy Jan Bílek byl z nařízení c. k. okresního soudu dodán do zemské polepšovny v Králíkách pro krádež. V kronice je o tom tento zápis: *„škola nemohla na pravou cestu přivést chlapce již po léta bez dozoru se potulujícího, kterému matka zemřela a jehož otec, notorický alkoholik, kdysi pro vraždu dvouletým žalářem pokutován byl.“* (OSAK inv. č. 2)

Z roku 1924 je zápis o začátku vyučování předmětu vaření. *„Dne 2. prosince 1924 začal třetí ročník učit se vařiti. Pro nedostatek místností s radostí propůjčila ředitelka svoji kuchyň, aby umožnila vaření. Dívky čile si vedly a ve vkusně vyzdobené třídě a při vyzdobeném stole setrvaly v družné zábavě dlouho. Od té doby se na naší škole vaří měsíčně, též rodiče jeví k praktickému učení zájem, neboť doma žákyně provedou to, čemu se ve školní kuchyni naučily.“* (OSAK inv. č. 1)

4.2 Školní slavnosti

První slavnost, o které je zmínka v kronice se konala 24. dubna 1879 na počest stříbrné svatby císařských manželů Františka Josefa I. a Alžběty. Mládež se shromáždila ve školní budově, poté byla učitelským sborem vedena do kostela na mši. Po ukončení „slavnosti kostelní“ se průvod odebral před „dům školní“, kde mládež zapěla dvě sloky rakouské národní hymny, a byly zasazeny na počest této události dvě darované lípy před

školní budovou. Školní rok 1883/84 byl například zakončen výstavou písemných a ženských ručních prací a učebních pomůcek. Výstava se setkala s velkým ohlasem z řad veřejnosti.

28. října 1918 vznikla samostatná československá republika. V Týnci se konaly spontánní oslavy, kterých se účastnila i školní mládež. Zpívala se česká a slovenská národní hymna, chorál národa českého a další sokolské písně. Při této příležitosti dne 15. listopadu složili učitelé zdejší školy slib československé republice: „*Slibuji, že budu své vychovatelské povinnosti dle nejlepšího svého svědomí vykonávati, mládež svěřenou k dobru, pravdě a krásnu vésti, že budu prospěch školy vždycky na zřeteli míti, že budu platné zákony a předpisy zachovávat i že budu na svém místě ze všech sil k povznesení československé republiky pracovati.*“ (OSAK inv. č. 2) Náboženské slavnosti byly od této chvíle pouze dobrovolné.

Do roku 1918 se všechny slavnosti týkaly významných událostí v Rakousku-Uhersku, případně náboženských svátků. Po vzniku samostatného Československa se oslavy radikálně změnily. K pravidelným oslavám patřila výročí týkající se našeho prvního prezidenta T. G. Masaryka. Ve škole probíhaly pravidelně i oslavy předních českých osobností – Mistr Jan Hus, Jan Žižka..., dále předních českých spisovatelů – Jaroslava Vrchlického, K. J. Erbena..., hudební skladatelé – Antonín Dvořák, Bedřich Smetana. Dále se slavila významná výročí Československé republiky.

V poválečných letech se změnily poměry v zemi a tím se i ve škole změnila skladba oslav. Přibýly oslavy osvobození sovětskou armádou, oslavy VŘSR a další podobné svátky.

Ve školním roce 1954/55 uspořádalo SRPŠ první ples na oslavu 50 let trvání zdejší školy. Ples se konal 12 února 1955 v Sokolovně. K poslechu hrály dvě hudby Osvětové besedy v Týnci nad Labem. Na plese byl současně sjezd všech učitelů a žáků školy ročníků 1905 – 1955. Jak uvádí kronika: „*velká návštěva, sešli se bývalí učitelé i žáci, pořadatelé jsou unaveni, až do rána bylo v sokolovně živo.*“ (OSAK inv. č. 1)

Vše se změnilo opět po roce 1989. Od této doby se opět změnily příležitosti, které jsou pro školu důležité. Ve škole jsou v současnosti oblíbené původní staročeské zvyky

a další svátky, které jsou nyní moderní. Slaví se zde např. Halloween, Mikuláš, Adventní svátky, Masopust, Čarodějnice, Svátek matek, Den dětí a podobně.

Škola pořádá v současnosti během roku akce pro veřejnost. Letitou tradicí je např. koncert pěveckého sboru pro veřejnost. Koncert se koná dvakrát ročně (jarní a vánoční) ve spolupráci s farním úřadem římskokatolické církve v kostele Stětí svatého Jana Křtitele v Týnci nad Labem. Pěvecký sbor a dramatický kroužek se účastní i akcí, které pořádá město Týnec nad Labem (Advent, Setkání Týnců, Vítání občanů...).

Každý rok v květnu škola pořádá buď „školní akademii“ nebo „školní jarmark“. „Školní akademie“ probíhá ve sportovní hale. Žáci jednotlivých tříd si připravují vystoupení pod vedením pedagogů, někdy i samostatně. Vystoupení probíhá dopoledne pro žáky školy a odpoledne pro rodiče a širokou veřejnost. Poměrně novou aktivitou je „školní jarmark“. Žáci vyrábí pod vedením učitelů různé výtvarné a rukodělné výrobky. Každá třída má svůj prodejní stánek, kde své výrobky o jarmarku prodává. Maminky se většinou podílí na přípravě občerstvení v podobě různých koláčů, cukroví a chuťovek. Jarmark je doplněn kulturním programem a vystoupením žáků. Podle počasí se koná buď ve sportovní hale, nebo na školním hřišti. Obě tyto akce jsou hojně navštěvovány zejména rodiči dětí.

4.3 Divadlo a kino

Divadlo v Týnci má bohatou historii. První zmínky o hraní divadla jsou z konce 18. století. Hrál zde několik ochotnických souborů a divadlo zde bylo velmi oblíbené. Také školní mládež pod taktovkou učitelů hrála pravidelně divadelní hry. První zaznamenaná hra v kronice školy je v roce 1885. Děti sehrály tuto hru při výletě do lesa na Svárově. Výtěžek ze hry byl věnován ve prospěch žákovské knihovny.

V dalších letech se divadelní představení školních dětí konala pravidelně. Velmi oblíbené byly hry, které napsal zdejší učitel František Flos. Hudbu k jeho hrám psal další zdejší učitel Vojtěch Buzek. Hrály se např. V zajetí skalních mužů, Dobrodružství cvrčka, Tajemný dub... Výtěžek z divadelních představení byl určen na dobročinné účely.

V roce 1909 bylo pro školu pořízeno loutkové divadlo, které měl v péči učitel František Flos. Děti pod vedením učitelů hrály několikrát do roka různá představení. Většinou šlo

o různé školní besídky pro rodiče nebo o představení na dobročinné účely. Postupem času však obliba loutkového divadla poklesla, ale v roce 1926 bylo loutkové divadlo nově opraveno a děti hrály na konci školního roku divadelní hru Král Dobroslav. Do dnešní doby se loutkové divadlo nedochovalo.

Kino pod názvem „Bio Sokol“ promítalo v Týnci od roku 1922. Promítalo se nejdříve ve Velkém domě na náměstí, později od roku 1927 v nově otevřené Sokolovně. Školní mládež se pravidelně zúčastňovala několika představení během školního roku. Promítány jim byly různé vzdělávací filmy a pořady. Děti viděly např. představení Krásky Slovenska, pohádku Stolečku prostři se

Kino Sokol bylo v Týnci nad Labem zrušeno. Promítá se pouze v Letním kině v průběhu školních prázdnin. Žáci školy na promítání v kině dojíždějí vlakem do blízkého Kolína. Stejně tak i divadelní představení navštěvují žáci v Kolíně. Členové Klubu mladého diváka (starší žáci z druhého stupně) navštěvují několikrát ročně divadelní představení v Praze. Do Prahy dojíždějí vlakem za doprovodu pedagogů.

4.4 Výlety a exkurze

První zaznamenaný výlet školní mládeže se uskutečnil na konci školního roku 18. července 1884. Po mši se děti vydaly do blízkého lesa na Svárově, „*kdež se bavily zpěvem, hrou a deklamací*“.(OSAK inv. č. 2) Výlet uspořádala a řídila místní školní rada s učitelským sborem, občerstvení připravili rodiče dětí.

Mezi prvními exkurzemi byla návštěva páté třídy v cukrovaru v blízkém Záboří nad Labem. Žáci také navštívili továrnu na vosk a přečišťování petroleje v Záboří nad Labem, továrnu a strojní mlýn pana Ferdinanda Pernera v Týnci nad Labem.

Již v roce 1891 podnikly děti výlet do Prahy, aby tu shlédly „nejznamenitější budovy“ a jubilejní výstavu. Výlety se na zdejší škole pořádaly poměrně pravidelně. Většinou na konci školního roku vyrazily třídy se svými učiteli na výlet buď pěšky do blízkého okolí nebo vlakem či autobusem do míst vzdálenějších. Oblíbeným cílem výletů byla například blízká Kutná Hora, dále pak děti často navštěvovaly např. Prachovské skály, Krkonoše, Orlické Hory i propast Macochu.

V průběhu roku žáci chodili na různé zeměpisné, přírodopisné a vlastivědné procházky do okolí Týnce. Nejednou navštívili i různé výstavy a kulturní akce v Kolíně, Kutné Hoře a v Praze.

Na podporu zdraví byl v roce 1955 realizován první ozdravný zájezd do Rokytnice nad Jizerou. Tohoto zájezdu se zúčastnili žáci od páté třídy do osmé třídy. Každá třídy byla na horách týden pod vedením dvou pedagogů. Zájezdy probíhaly do 14. ledna a poslední skončil 28. února. Průměrný náklad na 7 denní pobyt na horách činil 100 Kčs i s dovozem tam a zpět.

V dalších letech se lyžařské zájezdy pro starší žáky pravidelně opakovaly. Žáci čtvrtých nebo pátých tříd jezdili v jarních měsících na školu v přírodě. Změna přišla až po roce 1976, kdy nastoupil na místo ředitele Mgr. František Černý. Díky němu byl změněn termín školy v přírodě a žáci začali jezdit na „zimní“ školu v přírodě.

V současnosti škola pravidelně pořádá pro žáky sedmých ročníků lyžařský výcvik. Společně s nimi se účastní i zimní školy v přírodě žáci čtvrtých ročníků. Lyžařský zájezd většinou probíhá v Orlických horách. Pro žáky šestých ročníků škola připravuje každoročně vodácký adaptační kurz na řece Sázavě, který slouží ke stmelení kolektivu (přibývají žáci z okolních škol). Každý rok vyrazí třídy na společný školní výlet, žáci prvního stupně na jednodenní, žáci druhého stupně jezdí většinou na výlet vícedenní. Oblibě se těší zejména sjíždění řek.

4.5 Zdravotní stav dětí

Zdravotní stav žactva nebyl dřív příliš uspokojivý a zdravotní péče byla na jiné úrovni, než je dnes. Děti pocházely z různých sociálních poměrů, některé děti musely docházet do školy z větší dálky pěšky. To vše se odráželo na zdravotním stavu žactva. V kronikách školy byl v každém školním roce uváděn zdravotní stav žactva.

V roce 1895 bylo zrušeno vyučování kvůli šíření difterie (záškrtu). V roce 1898 byla epidemie spalniček. V roce 1906 vypukla opět epidemie spalniček. Bylo zrušeno vyučování nejprve v nejnižších dvou třídách obecné školy, později bylo zrušeno vyučování i v ostatních třídách. Na spalničky zemřely dvě děti. V roce 1926/27 se vyskytlo mnoho případů „zánětu žláz příušních“. Koncem roku 1930 vypukla epidemie spály a záškrtu. Bylo zrušeno vyučování, ve škole v té době proběhla důkladná

dezinfekce a úklid. Vyučování bylo obnoveno, ale ještě v následujících měsících byl zákaz veškerého shromažďování žactva – byly zrušeny všechny besídky, divadelní představení. Na záškrt zemřely dvě děti.

Od školního roku 1929/30 se pravidelně žáci a žákyně vážili a měřili. Vše se zaznamenávalo do osobních žákovských výkazů. Dále zde bylo zaznamenáno, z jakých sociálních poměrů žák pochází.

Na popud rodičovského sdružení byly vydány letáky o důležitosti očkování – očkováno bylo celkem 134 dětí. Zvyšovala se zdravotní osvěta mezi dětmi i rodiči (např. přednáška místního lékaře MUDr Müllera „O záškrtu, spále, obrně a jak jim čelit“, „O chrupu a jeho ošetření“, „Základní pravidla hygieny“). Od roku 1938 se konaly pravidelné lékařské prohlídky žactva.

V únoru a březnu roku 1935 proběhla bezplatná prohlídka chrupu školní mládeže. Rodiče byli písemným oznámením upozorněni na závady chrupu svých dětí.

V roce 1936 byla ve škole založena organizace „Dorost Československého červeného kříže“. Organizace měla 260 členů. Členové organizace měly za úkol vést žactvo vzájemným působením k čistotě tělesné a okolí ve škole i mimo ni, předplácí dětské časopisy, pomáhá v sociální péči o chudé spolužáky.

Na škole se i po válce dbalo na zdraví žáků. V roce 1947 proběhla ve škole komplexní prohlídka žactva a vyšetření chrupu. V roce 1949 proběhlo ve škole povinné očkování proti tuberkulóze. V roce 1954 proběhla chřipková epidemie a škola byla ve dnech 18. – 28. února uzavřena. Na začátku školního roku 1954/55 se vyskytlo několik případů žloutenky, proto byla na škole věnována velká pozornost čistotě rukou a soustavnému mytí v teplé vodě. Na podporu zdraví byl v roce 1955 realizován první ozdravný zájezd do Rokytnice nad Jizerou. V roce 1957 proběhlo očkování proti obrně. Další výskyt žloutenky byl v roce 1968. Ve škole byla vyhlášena karanténa (od 4. 11. do 17. 12.).

V dalších letech bylo zdravotnictví státní a pravidelné prohlídky ve škole vykonával obvodní dětský lékař a také zubař. Očkování žactva probíhalo také ve škole a očkování byli všichni žáci.

V současnosti jsou za zdravotní stav žáků odpovědní rodiče a prohlídky žactva ani očkování se ve škole již nekoná. Problémy ve škole jsou pouze s výskytem vší, zejména

u mladších žáků. V průběhu vyučování je dnes snaha vést žáky ke zdravému životnímu stylu.

4.6 Tělocvik

Zápis z roku 1882 uvádí: „*zdejší škola postrádá zvláštní tělocvičny a školní zahrady pro pokusy hospodářské*“ (OSAK inv. č. 2). Ve staré školní budově č. p. 235 žádná tělocvična nebyla. První tělocvična byla až v nové školní budově od roku 1905. Tělocvičné nářadí se postupně doplňovalo a obměňovalo. Tělocvična však byla pro nedostatek místa přeměněna na učebnu. V roce 1909 byl nově zaveden kurs plavání pro žáky měšťanské školy, který se těšil velké oblibě. „*Pravidelná tempa cvičena předem na školní zahradě, rovněž s připjatými plechovými plováky, následovala cvičení v Labi, v nichž i v prázdninách pokračováno*“ (OSAK inv. č. 2)

Kronika měšťanské školy dívčí uvádí tento zápis: „*Osnova tělesné výchovy předepisuje osnovou vycházky, jež se konají do okolí. Nejen se tělesně jimi osvěžují, nýbrž i duševní obzor jejich se rozšiřuje.*“ (OSAK inv. č. 1) Místní školní rada také doporučila poučit mládež, aby začala navštěvovat některé tělocvičné sdružení (neuváděli žádné konkrétní sdružení). V Týnci v té době působily tyto tělocvičné spolky: Sokol, Orel a Dělnická tělocvičná jednota. Pro zajímavost zápis z kroniky dívčí školy měšťanské v roce 1925 uvádí, že celkem v těchto jednotách cvičilo 65 žákyň z celkového počtu 124 žákyň.

30. července 1922 byl položen základní kámen ke stavbě nové Sokolovny. Dne 19. dubna 1923 byla sokolskou jednotou otevřena nová a moderně vybavená sokolovna. Ve školním roce 1922/23 byla požádána Jednota sokolská o zapůjčení Sokolovny k tělocviku pro školní mládež. V sokolovně cvičila školní mládež až do školního roku 1935/36. Sokolská jednota výrazně zvýšila nájemné a tak zde mládež v tomto roce již necvičila. V následujícím roce došlo opět k domluvě mezi místní školní radou a Jednotou sokolskou a žáci mohli opět cvičit v sokolovně. V sokolovně se cvičilo až do roku 1961, kdy byla sokolovna uzavřena kvůli přestavbě. Od roku 1963 se chodilo cvičit opět do sokolovny až do roku 1987, kdy byl postaven nový pavilon školní budovy, ve kterém se nachází tělocvična.

Již před válkou byly v Týnci nad Labem velmi oblíbené tělovýchovné spolky. Byl to Sokol, Orel, Dělnická tělovýchovná organizace a Sportovní kroužek (později Sportovní

klub). Většina učitelů byla členem některé sportovní organizace. Proto i školní mládež byla vedena k tělovýchově a sportu. Během války byly tyto organizace zrušeny, teprve po válce však došlo k jejich obnově. Už od roku 1946 se rokovalo o sjednocení těchto jednot, k tomu však došlo až v roce 1948. Vznikla Tělovýchovná jednota Sokol Týnec nad Labem, která měla oddíly gymnastiky, tenisu, kopané, stolního tenisu, košíkové a hokeje. Ve škole byla v roce 1954 založena školní tělovýchovná jednota. Pravidelná cvičení se konala dvakrát týdně, chlapci cvičili vždy v pondělí a ve čtvrtek, dívky pak v úterý a v pátek odpoledne. Žáci školy plnili disciplíny „Tyršova odznaku zdatnosti“, později byl přejmenován na „Připraven k práci a k obraně vlasti“. Nacvičovaly se také skladby na spartakiádu. Žáci se účastnili turnajů v košíkové, pozemním hokeji, atletice a jiných sportech.

Významných úspěchů ve sportu se škola dočkala v osmdesátých letech. Stalo se tak zejména zásluhou ředitele školy Mgr. Františka Černého. Mgr František Černý nastoupil ve škole v roce 1972 jako učitel a od roku 1976 byl ředitelem školy až do roku 2000. Jeho zásluhou se týnecká škola začala specializovat na lehkou atletiku. Ve škole byly výběrové sportovní třídy. Do sportovní třídy byly děti zařazovány na základě testů zdatnosti od páté třídy. Třída A byla vždy sportovní, třída B pak pro ostatní žáky. V průběhu roku šlo některé žáky, kteří se ukázali jako zdatní sportovci, přeradit do sportovní třídy a naopak, pokud někdo neprojevil zájem o sport, mohl být přerazen do normální třídy. Ve škole se vyučoval tělocvik třikrát týdně (tato tradice zůstala zachována do současnosti), žáci sportovní třídy pak byli rozděleni podle věku a měly atletickou přípravku jednou týdně ráno před vyučováním. Škola získala opakovaně titul „Nejvšestrannější škola venkova“.

Sportovní aktivity jsou na této škole již letitou tradicí. Důraz na tělesnou výchovu je zakotven už ve školním vzdělávacím programu. Tělocvik se ve škole vyučuje ve všech třídách třikrát týdně. Děti dále navštěvují velké množství sportovních kroužků. Během školního roku se žáci účastní velkého množství sportovních soutěží, většinou na okresní nebo krajské úrovni. Velké oblibě se těší zejména turnaje ve florbalu, fotbalu a lehké atletice. Pro žáky druhých a třetích ročníků škola zajišťuje plavecký výcvik. Žáci dojíždějí do bazénu v Kolíně nebo v Kutné Hoře.

4.7 Škola a rodiče

Dne 15. prosince 1907 se konala první schůze učitelů s rodiči. Po uvítání ředitelem školy měl projev k rodičům pan učitel František Flos, který poukázal mimo jiné i na spolupráci rodičů se školou: „Práce učitelova jest obtížná, bez pomoci domova nebyla by úspěšná a stálá, ale při této namáhavé práci potřebuje škola klidu. Dopřejte jí toho klidu, milujte ji, vždyť jest pro vaše děti.“ Schůze se setkala s velmi dobrým ohlasem a přáním, aby se v budoucnu opakovala.

V roce 1930 byla ustanovena rodičovská sdružení při škole obecné i škole měšťanské chlapecké a dívčí. Konaly se pravidelně schůze výborové i schůze plenární. V roce 1934 byl podán návrh na sjednocení všech tří sdružení rodičů a vytvoření sdružení ústředního, který by se dělil na jednotlivé sekce. Tento návrh se neshodl s podporou ze strany Měšťanské školy dívčí, tak došlo pouze k sjednocení sdružení rodičů obecné školy a měšťanské školy chlapecké. Sdružení rodičů a přátel školy působí na zdejší škole do dneška.

V současné době probíhá spolupráce s rodiči většinou v rámci rodičovských schůzek. Ty se konají vždy v listopadu a v dubnu. Před rodičovskými schůzkami se koná plenární zasedání Sdružení rodičů a přátel školy. Členové sdružení zde informují veřejnost o své činnosti.

4.8 Školní časopis

V roce 1958/59 začíná vycházet školní časopis Okénko. V září vyšlo první číslo. Začínalo slovy: „Drazí rodiče! Dnes dostáváte do ruky první číslo našich školních novin. Proč jsme se rozhodli vydávat naše Okénko? Předně proto, abychom vás informovali o všem, co se ve škole děje.“ (Okénko 1958, str. 1) Dále následoval popis rodičovských schůzek a článek o stanovém táboře, kterého se žáci školy zúčastnili. V druhém čísle vyšel článek „Každodenní práce“. Škola se v něm obrací na rodiče a vyzývá je k pravidelné spolupráci se školou a kontrole:

1. „Aby vám denně vaše dítě řeklo, které předměty má na druhý den (rozvrh je stálý a je dobře, když visí doma na stěně).“

2. *Aby si vždy včas připravilo všechny knihy a sešity a v nich vám ukázalo, která stat' se nyní probírá.*
3. *Abyste na nich žádali, aby vypravovalo obsah dané látky svými slovy samostatně, neboť toto žádáme i ve škole. Vedeme děti k tomu, aby dovedly samy vyjádřit, aby získaly zásobu slov. V matematice pak, jak řešit příklady.*
4. *Aby vám ukázaly, jak napsaly úkol, při tom sledujte i čistotu a úpravu.*“(Okénko 1958, s. 3)

Tento článek sice vyšel v roce 1958, ale i v dnešní době by se jí rodiče školních dětí měli řídit. Časopis Okénko vycházel ještě několik následujících let. Později přestal vycházet.

Tradice vydávání časopisu byla obnovena až v roce 2002, kdy začal vycházet časopis Školtýn. Časopis Školtýn vychází ve škole pětkrát ročně. Na jeho přípravě se podílejí žáci devátých ročníků pod vedením pedagogů. Vychází v tištěné podobě a je možno jej shlédnout i v elektronické podobě na webových stránkách školy. U žáků školy se těší velké oblibě.

5 Zajímavé osobnosti školy

5.1 Učitelé

Škola v Týnci nad Labem měla štěstí na schopné a obětavé učitele. Těšili se velké oblibě žáků i rodičů. Zde jsou uvedeni někteří z nich.

5.1.1 Ladislav Mencl

Učitel Ladislav Mencl absolvoval učitelský ústav v Kutné Hoře. Od 1. září 1880 byl jmenován prozatímním podučitelem v Kojicích a po dvou měsících podučitelem v Týnci nad Labem. V roce 1882 si odbyl zkoušku učitelskou pro školy obecné a v roce 1884 pro školy měšťanské před zkušební komisí v Kutné Hoře. Roku 1887 byl jmenován definitivním učitelem. V roce 1904 byl jmenován ředitelem nově zřízené měšťanské školy a zároveň i ředitelem obecné školy. Na měšťanské škole vyučoval předměty: měřictví a rýsování, kreslení a krasopis. Na odpočinek odešel dne 30. června 1923. Na Týnecké škole působil bezmála 13 let.(Kronika) Ladislav Mencl zemřel dne 31. 7. 1935. Na zdejší škole působil i jeho syn Ladislav Mencl (byl ředitelem obecné školy v letech 1945 – 1947).

5.1.2 František Flos

František Flos byl překladatelem, redaktorem lidových kalendářů, dopisovatelem dětských časopisů a spisovatelem dobrodružné literatury pro mládež. Narodil se 27 července 1864 v Přelouči, kde také pět let navštěvoval obecnou školu. V roce 1874 chodil do školy ve Vídni a po roce vstoupil do měšťanské školy v Přelouči, kde pobyl tři roky. Na to studoval c. k. učitelský ústav v Hradci Králové a po čtyřech letech dne 16. července 1883 maturoval. Ještě téhož roku byl ustanoven zatímním podučitelem v Kladrubech. V roce 1886 vykonal zkoušku učitelské způsobilosti též v Hradci Králové a dne 5. srpna 1886 byl ustanoven definitivním učitelem v Kladrubech. V následujících letech vyučoval na školách v Býchorech, Červených Pečkách a Nebovidech. V roce 1893 si odbyl zkoušku z němčiny v Kutné Hoře. Učil zejména klasické předměty - češtinu, zeměpis a dějepis. V srpnu 1904 byl jmenován zatímním učitelem a 18. listopadu 1904 definitivním učitelem na škole v Týnci nad Labem. Stal se třídním učitelem první třídy měšťanské školy. Na týnecké škole působil osmnáct let, byl

učitelem, ředitelem školy a školním inspektorem. Za své zásluhy byl jmenován zasloužilým učitelem. O svém působení v Týnci se vyjádřil takto: „*Byl jsem nemile překvapen, do Týnce jsem šel nerad. A přece to bylo pro mě štěstí. Za několik neděl jsem utopil nervozitu v blahodárném Labi a potom jsem prožil v Týnci nad Labem osmnáct let vesele a spokojeně.*“ (OSAK inv. č. 62) S učitelským kolegou Vojtěchem Buzkem se ve volných chvílích věnovali zahradnictví a včelařství. František Flos napsal mimo jiné divadelní hru pro mládež, kterou zhudebnil kolega Buzek „V zajetí skalních mužů“. Hra byla velmi úspěšná, hrála se ještě dalších 40 let. Z jeho tvorby pro mládež můžeme uvést např. Lovci orchidejí, Z pralesů Konga, Albatros, Supové atlasu, Lovci kožešin a další. Svoji lásku k učitelskému povolání lze vyčíst z dopisu, který poslal učitelskému sboru školy v Týnci nad Labem. Ti mu blahopřáli k dosažení titulu zasloužilý učitel a Flos v odpovědi napsal: „*Děkuji vám za laskavé přání k poctě, které se mně dostalo. Každého člověka těší spravedlivé uznání za vykonanou práci, třeba byla tato práce povoláním. Starého učitele čeká ještě jedna odměna – když potká po mnoha letech starce nebo stařenku a když mu pospíchají vstříc, aby mu stiskli ruce a řekli: „Pane učiteli, jak jsme byli šťastni, když jsme k vám chodili do školy!“ Také já vám přeji, abyste se dočkali poct i uznání za práci ve škole a v obci, abyste se často setkali se vděčnými žáky, kteří vás měli rádi.*“ (OSAK inv. č. 62) František Flos zemřel ve věku 97 let dne 8. ledna 1961 v Praze.

5.1.3 Vojtěch Buzek

Vojtěch Buzek se narodil roku 1874 v Soběslavi. Na týnecké škole působil 27 let, nejdříve jako učitel a později v letech 1924 – 1933 jako ředitel. Byl výborným hudebníkem, hrál na harmonium, klavír, varhany, housle, violu a kontrabas. Skládal hudbu k divadelním hrám. Zemřel 25. listopadu 1934.

5.1.4 Karla Popelková

Karla Popelková se narodila dne 28. 7. 1870 v Poličce. Školu absolvovala v Praze, kde v roce 1901 maturovala. V roce 1904 dosáhla učitelské způsobilosti pro školy obecné a v roce 1916 pro školy měšťanské. Mimo to absolvovala tři univerzitní semestry na filozofické fakultě a 17 odborných kurzů z různých oborů. Do školní služby nastoupila 14. listopadu 1904 jako zatímní podučitelka ve Starém Městě u Uherského Hradiště. Od

roku 1905 do roku 1928 působila střídavě na různých školách na Poličsku. Místo definitivní ředitelky měšťanské školy dívčí zastávala od 1. listopadu 1928 do 1. září 1934, kdy na vlastní žádost odešla na odpočinek. Její zásluhou byla založena organizace „Ochrana matek a dětí v Týnci nad Labem“, dále založení a vedení „Stravovací akce chudé školní mládeže“. Věnovala se také sociální péči o děti, nejprve v Poličce, později v Týnci nad Labem. Zemřela v Praze 31. ledna 1936. V kronice měšťanské školy dívčí je napsáno: *„Všestranně vzdělaná, vždy laskavá a osobně nenáročná působila živým příkladem v rozvíjející se duše a srdce žaček. Vychovala z nich národu a státu řadu dobrých, čestných a uvědomělých žen.“* (OSAK inv. č. 1)

5.1.5 Otta Willinger

Narodil se v roce 1890. Vystudoval pedagogiku. Na týnecké škole působil jako odborný učitel, v letech 1942 – 1944 jako ředitel. Byl také jmenován správcem Lidové školy hospodářské v letech 1930 – 1944. Mimo školu se plně věnoval i kultuře, jeho zájmem byla zejména hasičská jednota. Byl starostou hasičské jednoty v Týnci nad Labem a také starostou okresní hasičské jednoty v Kolíně. V době okupace pracoval jako odbojový pracovník proti okupantům. Byl však zatčen gestapem a odvezen do koncentračního tábora. Z toho se sice v květnu 1945 vrátil, ale umírá dne 20. května 1945 na tyfus, kterým se nakazil v koncentračním táboře. Prezident Československé republiky mu udělil Československý válečný kříž.

5.2 Slavní žáci

Školou v Týnci nad Labem prošlo velké množství žáků. Mezi nimi se objevují i významná jména osob, kteří Týnec nad Labem úspěšně zastupovali ve světě. Zde jsou pouze někteří z nich.

5.2.1 Marie Brožková

V domě č. p. 49 se dne 22. července 1840 narodila Marie Brožková, matka básníka Petra Bezruče. Matka jí zemřela poměrně brzy, výchovy se však ujala její babička Eleonora Dobrovská, rozená Harrerová. Do školy chodila v Týnci nad Labem. Když se provdala za profesora Vaška, tak se v roce 1866 přestěhovala do Opavy. Později v roce 1873 se přestěhovala do Brna, kde 19. května 1894 zemřela. Epitaf na jejím hrobě

napsal její syn Petr Bezruč a vystihuje tři důležitá období v jejím životě: „*Nad jarem života mého vycházelo při Labi slunce, Opa mi šuměla v sluch, když poupata vykvetla ze mne, Svitavy dým jsem viděla, v podzimu života svého – souzvuk tří řek zní v tichou a pokojnou noc.*“ (OSAK inv. č. 62)

5.2.2 Josef Beran

Narodil se v Týnci nad Labem dne 18. srpna 1896 v domě č. p. 2 na náměstí jako nejstarší syn v rodině krejčího. Na housle se učil od ředitele kůru a kapelníka sokolské hudby Václava Voborníka, později po jeho odchodu se učil hrát na klavír a varhany u ředitele Karla Štíky. Věnoval se také zpěvu. Absolvoval varhanické oddělení pražské konservatoře, dále zde studoval hru na housle, violu, skladbu, instrumentaci a dirigování. Státní zkoušky vykonal ze hry na housle, sólového i sborového zpěvu. V letech 1913 – 1915 působil jako ředitel kůru a varhaník v Týnci. Poté působil jako učitel v Chrudimi, kde si otevřel soukromou hudební školu, později ještě působil v Pardubicích. V roce 1929 se stal ředitelem Hudební školy v Českých Budějovicích, kde působil 25 let. Vytvořil Jihočeský hudební archiv. Do důchodu odešel v roce 1957, pokračoval však dále ve své práci. Kvůli zhoršenému zraku však již musel mít spolupracovníky. Mezi jeho významná díla patří Houslová škola, Metodika elementární hry na housle, Housle v díle W. A. Mozarta a další. Zemřel v roce 1978.

5.2.3 Václav Beran

Narodil se 14. června 1908 v Týnci nad Labem. Byl bratrem Josefa Berana, u něhož v Chrudimi se učil hudbě. Studoval hru na violoncello na brněnské konzervatoři u profesora Maxe Škvora, studium dokončil na konzervatoři v Praze u profesora B. Jaroše, kde v roce 1937 absolvoval. Působil mimo jiné v Sukově kvartetu v Českých Budějovicích, byl členem orchestru jihočeského divadla v Českých Budějovicích, zde také učil na hudebně pedagogické škole. Napsal školu violoncellové hry (v rukopise), etudy a četné úpravy. Byl úspěšný v pedagogické, sólistické i komorní činnosti.

5.2.4 Vilém Heš

Narodil se v roce 1860, zemřel v roce 1908. Narodil se v domě č. p. 3 na náměstí vedle Velkého domu. V Týnci žil do svých čtrnácti let. Chodil zde do školy do jedenácti let,

poslední tři roky dojížděl do Kolína do Reálné školy. Poté se odstěhoval do Prahy. V Praze nejprve pomáhal v hostinci, pak se setkal s Josefem Pištěkem (otec herce Theodora Pištěka) a přijal angažmá v Pištěkově aréně. Tak začala jeho divadelní dráha. Byl členem Národního divadla v Praze, Městské opery v Hamburku a C. k. dvorní opery ve Vídni. Za své zásluhy byl jmenován c. k. komorním pěvcem. Jeho nejoblíbenější rolí byla role Kecalů z Prodané nevěsty.

5.2.5 Václav Marek

Narodil se v roce 1854 v Týnci nad Labem. Do obecné školy chodil v Týnci, ve studiu na gymnáziu pokračoval v Hradci Králové. Na pražské univerzitě studoval klasické jazyky latinu a řečtinu. Stal se profesorem na gymnáziu v Čáslavi, později pak v Praze. Jeho velkou láskou byla italština (překládal z italštiny) a literatura Lužických Srbů. Za jeho zásluhy mu byl udělen titul „školní rada“. Tento titul byl udělován zasloužilým středoškolským profesorům. Z kroniky: *„Rok co rok pak prožíval pan školní rada důstojný kmet se šedým plnovousem letní prázdniny s rodinou ve svém rodném domě v Týnci nad Labem, zde také napsal paměti svého rodu.“* (OSAK inv. č. 62) Dožil se vysokého věku osmdesáti let a zemřel v roce 1934.

6 Závěr

V této práci bylo záměrem zmapovat historii školy v Týnci nad Labem. V práci jsem nastínila vývoj školy od počátků do dnešního stavu. Zaměřila jsem se nejprve na historická fakta. V regionální literatuře i ve Státním okresním archivu bylo materiálů dostatek. Spolupracovala jsem také s Muzeem v Týnci nad Labem. Porovnávala jsem tyto informace a snažila jsem se je zařadit do konceptu celkového školství. Zde jsem pracovala s různými školskými zákony od dob Marie Terezie do dneška. Co se týče historie, bylo materiálů dostatek. Větší problém představoval časový úsek po druhé světové válce do současnosti. Toto období šlo zmapovat daleko hůře, než dřívější vývoj. V archivu jsem narážela na problém s ochranou osobních údajů dosud žijících lidí. Také novější materiál se daleko hůře hledal. Zde jsem více čerpala z rozhovorů s bývalými žáky a učiteli. Současný stav školy byl pro mě nejsnadnější, v minulých letech jsem se školou úzce spolupracovala jako rodič zdejších žáků. Také nyní školu pravidelně navštěvuji a jsem v kontaktu s několika zdejšími pedagogy.

Stavby a stavební práce šlo poměrně snadno dohledat. Šlo by zde zařadit i informace o jednotlivých nákladech na stavby a podobně, avšak dle charakteru práce jsem zde zařadila spíše méně podrobné informace o stavbách.

Nejzajímavější kapitolou pro mě bylo dění ve škole. Zde jsem vycházela zejména ze školních kronik. Informace mi postupně doplňovaly rozhovory s pamětníky, kteří zde učili nebo zde chodili do školy. Současnou situaci jsem znala z vlastní zkušenosti a z materiálů dostupných na internetu.

Kapitolu zajímavých osobností jsem zařadila spíše jako zajímavost. Informace jsem čerpala zejména z regionální literatury, dále pak z kronik školy. Zde se nacházely zejména stručné životopisy učitelů. Výčet osobností, které prošly zdejší školou, by vydal na samostatnou práci.

Díky této práci jsem se dozvěděla spoustu zajímavých informací nejen o škole, ale i o celkovém dění ve městě, kde v současnosti žiji. Četba různých dokumentů byla také velmi zajímavá. Pokud by někdo chtěl znát něco z historie Týnce nad Labem, doporučuji návštěvu Muzea v Týnci nad Labem nebo Státního okresního archivu v Kolíně.

7 Seznam použitých zdroj

7.1 Použitá literatura

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, 407 s. ISBN 80-736-7040-2.

KASPER, Tomáš a Dana KASPEROVÁ. *Dějiny pedagogiky*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008, 224 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-802-4724-294.

TŮMA Josef. *Paměti osad na Kolínsku*. Kolín: Nákladem učitelstva školního okresu Kolínského, tiskem firmy J. L. Bayer a. s. v Kolíně, 1915.

Týnec nad Labem 1110 - 2004. 1. vyd. Týnec nad Labem: Vydalo město Týnec nad Labem, tisk Tiskárna Nové Město s. r. o., červen 2004.

ŽMOLIL, Horymír a ČEPEK Miloslav. *100 let školy v Týnci nad Labem*. Vyd. 1. Týnec nad Labem, 2005.

ŽMOLIL, Horymír. *870 let města Týnce nad Labem*. Kolín: Obchodní tiskárny Kolín, 1980.

ŽMOLIL, Horymír. *Týnec nad Labem*. Vyd. 1. Hostivice: Baron, 2010, 177 s. ISBN 978-80-86914-99-2.

7.2 Další zdroje

Dekret presidenta o státní péči osvětové [online]. c2006 [citováno 7. 04. 2015].

Dostupný

z

WWW:

<http://cs.wikisource.org/w/index.php?title=Dekret_presidenta_o_st%C3%A1tn%C3%AD_p%C3%A9%C4%8Di_osv%C4%Btov%C3%A9&oldid=7558>

Ottův slovník naučný/Škola [online]. c2015 [citováno 7. 04. 2015]. Dostupný z WWW:

<http://cs.wikisource.org/w/index.php?title=Ott%C5%AFv_slovn%C3%ADk_nau%C4%8Dn%C3%BD/%C5%A0kola&oldid=98946>

Státní okresní archiv Kolín (SOAK), fond *Archiv města Týnec nad Labem*, inv. č. 62

Státní okresní archiv Kolín (SOAK), fond *Měšťanská škola dívčí Týnec nad Labem, Kronika měšťanské školy dívčí Týnec nad Labem (1920 – 1953)*, inv. č. 1

Státní okresní archiv Kolín (SOAK), fond *Obecná škola a měšťanská škola chlapecká Týnec nad Labem, Kronika obecné školy smíšené a měšťanské školy chlapecké Týnec nad Labem (1878 - 1923)* inv. č. 2

Státní okresní archiv Kolín (SOAK), fond *Obecná škola a měšťanská škola chlapecká Týnec nad Labem, Pamětní kniha obecné školy smíšené a měšťanské školy chlapecké*, inv.č. 1

Státní okresní archiv Kolín (SOAK), fond *Obecná škola a měšťanská škola chlapecká Týnec nad Labem, Kronika obecné školy smíšené a měšťanské školy chlapecké Týnec nad Labem (1923 – 1939)*, inv. č. 3

Státní okresní archiv Kolín (SOAK), fond *Základní škola Týnec nad Labem, Osmiletá škola v Týnci nad Labem – školní rok 1954- 1955*, inv. č. 2

Školní časopis Okénko. 1958. ročník 1, číslo 1. Vydala Základní škola Týnec nad Labem

TAUCHEN, Jaromír - SALÁK, Pavel. *Říšská sbírka zákonů, Moravská sbírka zákonů (1849-1918)* - virtuální knihovna [online]. 1 vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010 [cit. 2015-04-07]. Elportál. Dostupné z: <<http://is.muni.cz/elportal/?id=871314>>. ISSN 1802-128X.

Zákon číslo 75 ze dne 29. 1. 1920 sb. Zákon, jímž se zatímně upravuje organisace hospodářských škol lidových. [online] In Stejnopis sbírky zákonů a nařízení státu Československého, Ročník 1920, částka 15. [cit. 2015-04-07] Dostupné z: <http://ftp.aspi.cz/aspi/opispdf/1920.html>

ZŠ Týnec nad Labem. *Výroční zpráva o činnosti školy za školní rok 2013/2014* [online]. 2014. [citováno 7. 04. 2015]. Dostupné z: <http://www.zstynecnl.cz/soubor-vyrocnizprava-za-skolni-rok-2013-2014-94-.pdf>